

046

dit stuk mag niet worden vermenigvuldigd dan met toestemming van Hf. Afd Inl/Veil

Ministerie van Defensie

CHEF VAN DE GENERALE STAF / BEVELHEBBER DER LANDSTRIJDKRACHTEN

Afdeling/~~Beveiliging~~ Inlichtingen / Veiligheid EX.NR.

Postadres: Thérèse Schwartzstraat 15
Telefoon: 070-245370 / ~~070-245370~~

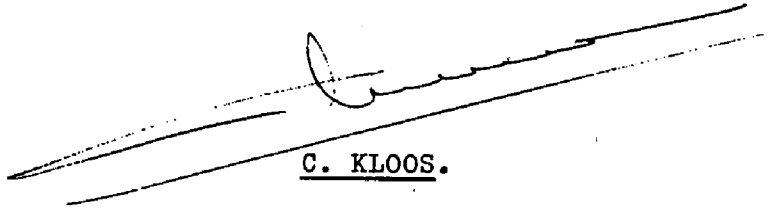
G E H E I M

Men wordt verzocht bij beantwoording, datum en nummer van deze brief nauwkeurig te vermelden

uw kenmerk	uw brief van	ons nummer	's-Gravenhage,
		081/5/R/76/Geh	25 MEI 1976
bijlagen:	Aan		
onderwerp: Maandoverzicht			
februari/maart/april 1976			, verzendlijst

Hierbij bied ik U het maandoverzicht over de maanden februari, maart en april 1976 aan, samengesteld door de Sectie Inlichtingen van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van mijn Staf.

DE CHEF VAN DE GENERALE STAF
VOOR DEZE
HET HOOFD VAN DE SECTIE INLA
DE LUITENANT-KOLONEL

C. KLOOS.

G E H E I M

GEHEIM

EX nr

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
GENERALE STAF
AFD INLN / VEIL**

MAANDOVERZICHT

februari / maart / april 1976

GEHEIM

M A A N D O V E R Z I C H T

FEBRUARI/MAART/APRIL 1976

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang.

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.nr.</u>
SAMENVATTING	
1. Oost-Europa	1
2. Midden-Oosten/Afrika	1
<u>DEEL I: Oost-Europa</u>	
Hoofdstuk A: Politiek	
1. <u>Warschaupakt</u>	
a. Bezoek WP-Opperbevelhebber aan Bulgarije	2
2. <u>DDR</u>	
a. Artikel partijleider Honecker t.g.v. 30-jarig bestaan DDR	2-4
3. <u>Hongarije</u>	
a. Nieuwe Defensiewet	4-5
b. Aankondiging oefening in kader CBM's	5-6
4. <u>Balkan</u>	
a. Pogingen tot samenwerking	6-10
5. <u>Joegoslavië</u>	
a. Enkele persreacties op 25e partijcongres en partijlijn van CPSU	10-12
Hoofdstuk B: Economie	
1. Samenvatting	13
2. <u>CEMA</u>	
a. Betrekkingen met EEG	14
3. <u>Sovjet-Unie</u>	
a. Wapenleveranties	14
b. Olieraffinaderijen	15
c. Overeenkomst met Hongarije	15-16
d. Betrekkingen met Irak	16-17
4. <u>Tsjechoslowakije</u>	
a. Plan 1976-1980	17
5. <u>Roemenië</u>	
a. Defensie uitgaven	17
Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten	
1. <u>Activiteiten</u>	
a. Algemeen	18

	<u>blz.nr.</u>
b. Warschaupakt	18-19
c. Sovjet-Unie	19
d. Oost-Duitsland	19-20
e. Polen	20-22
f. Tsjechoslowakije	22
g. Hongarije	22
TVG nr 3/76	23
TVG nr 4/76	24
TVG nr 5/76	25
TVG nr 6/76	26
2. <u>Divisie Verzamelgebieden</u>	
a. GSVG	27
3. <u>Locatie</u>	
a. NVA-grenstroepen	27
4. <u>Organisatie</u>	
a. Overzicht invoering gemechaniseerde artillerie	27-30
b. Invoering GT-T M-1970 als trekker bij artillerie-eenheden	30-31
c. Opheffing van SA-2 regimenten	31
d. 122 mm houwtser D-30	31-32
e. Gepantserd amfibisch personeelsvoertuig TAB-71	32
f. Meervoudige raketwerperafdeling bij divisie-artillerie	32
g. Mortieren in mechregiment	32
h. FROG-7	33
i. Raketwerpereenheid	33
j. Wijziging bij artillerie	33-34
5. <u>Materieel</u>	
a. SA-7 GRAIL en SA-9 GASKIN	34-35
b. Gemechaniseerd amfibisch rupsvoertuig GT-T M-1970	35
c. NBC-apparatuur	36
d. Verbindingsmiddelen	36-41
6. <u>Personalia</u>	
a. Bevorderingen bij NVA	41
b. Onderscheidingen	42

DEEL II: Midden-Oosten/Afrika

1. <u>Samenvatting</u>	
a. Libanon	43

	<u>blz.nr.</u>
b. Egypte	43
c. Afar- en Issaland	43
2. Libanon	43-47
3. Egypte	47-48
4. Afar- en Issaland	49-50

SAMENVATTING1. Oost-Europa

Aan het leiderschap van Moskou over alle Communistische Partijen, wordt door zowel de CPSU als haar "loyale" bondgenoten onverkort vastgehouden. De houding van m.n. Roemenië en Joegoslavië in dit verband, is belangrijk, mede met het oog op de pogingen om te komen tot samenwerking van de Balkanstaten.

In Hongarije werd een nieuwe defensiewet van kracht, die o.m. de diensttijd (van 3 jaar) terugbrengt tot 2 jaar.

De Roemeense defensie-uitgaven zullen t.o.v. 1975 met 7½ % stijgen.

De banden tussen de Sovjet-Unie en haar CEMA-partners blijven zeer nauw.

In de verslagperiode werd bij de (land)strijdkrachten van het Warschaupakt intensief geoefend; zo vond o.m. een zeer omvangrijke commandopostoefening plaats, die vermoedelijk het gehele "oorlogstheater Europa" omvatte.

De, in het kader van de CVSE-bepalingen, aangekondigde oefening "KAUKASUS" kon niet geheel worden uitgevoerd, wegens de slechte weersomstandigheden. Ook in Hongarije werd een oefening gehouden, die in CVSE-verband werd aangekondigd.

Tegen het einde van de verslagperiode namen de activiteiten af i.v.m. de opkomst van de nieuwe lichte dienstplichtigen.

Onverminderd blijft modernisering en uitbreiding met materieel, en thans m.n. bij de artillerie, voortgang vinden bij de Warschaupakt landstrijdkrachten. Ook aan vernieuwing van de verbindings-apparatuur bij de strijdkrachten, wordt veel aandacht besteed.

2. Midden-Oosten/Afrika

De verslagperiode werd gekenmerkt door

- de onlusten in Libanon, waar thans een betrekkelijke rust is weergekeerd,
- de opzegging door Egypte van het vriendschapsverdrag met de Sovjet-Unie, hetgeen een, vooral militair, belangrijk verlies voor de Sovjet-Unie in het Midden-Oosten betekent.

In Afrika zal de komende onafhankelijkheid van Frans Somaliland moeilijkheden kunnen geven. Of de (Franse) militaire basis voor Frankrijk verloren zal gaan na de onafhankelijkheid, dient te worden afgewacht.

DEEL I: Oost-EuropaHoofdstuk A: Politiek1. Warschaupakta. Bezoek van WP-Opperbevelhebber aan Bulgarije

Komende vanuit de DDR arriveerde op 20 april de Opperbevelhebber van de Verenigde Strijdkrachten, MSU Yakubovsky, te Sofia. Hier werd hij ontvangen door partijleider Zhivkov en minister van defensie Dzurov. (B-2)(G)

Commentaar: Er zijn geen aanwijzingen voor bijzondere militaire activiteiten (oefeningen) in beide landen, welke door Yakubovsky zouden kunnen zijn bijgewoond.

Waarschijnlijker lijkt het dat deze bezoeken verband houden met de volgende bijeenkomst van de Militaire Raad van het Warschaupakt, waarvan de voorjaarszittingen in de regel eind april/begin mei plaatsvinden.

In dit verband kan ook nog worden gewezen op de onbevestigde berichten van eind februari, volgens welke Yakubovsky toen ook Bulgarije bezocht zou hebben. Hij zou bij die gelegenheid het hoofdkwartier van het zgn. WP-Commando "Zuid" in de buurt van Sofia hebben geïnspecteerd.

Volgens weer andere onbevestigde berichten zou dit commando zijn opgezet voor de "strategische aanvalsrichting" Joegoslavië - Griekenland en zou het ondergeschikt zijn aan een commando in Odessa, waaraan de hoofdkwartieren in Bulgarije en in de Kaukasus ondergeschikt zouden zijn.

Nogmaals zij erop gewezen dat deze berichten over een WP-Commando "Zuid" van tijd tot tijd opduiken, zonder dat deze later worden bevestigd.

2. DDRa. Artikel van partijleider Honecker t.g.v. het 30-jarig bestaan van de DDR

In een artikel in het partij-orgaan "Neues Deutschland" ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de SED op 21 april, waarschuwde partijleider Honecker tegen de gevaren van het "reformistisch socialisme" en steunde resoluut de CPSU-visie dat "proletarisch internationalisme" en "dictatuur van het proletariaat" onmisbare begrippen zijn voor iedere ware Marxistisch-Leninistische partij.

In dit artikel viel Honecker scherp diegenen aan die de noodzaak van de "onwankelbare vriendschap met de Sovjet-Unie" onderschatten en hij benadrukte voorts dat burgerlijke opvattingen van pluralisme en coalitie met sociaal-democraten niets met het werkelijke Marxisme-Leninisme van doen hebben.

In het licht van de aanleiding voor dit artikel was het verder niet verrassend dat Honecker het als een grootse prestatie

van zijn partij omschreef dat zij de deling in de Duitse arbeidersbeweging in 1946 beëindigde ondanks de oppositie van de leiders van de rechtervleugel van de Duitse sociaal-democraten, die aan de kant van de "imperialistische bezettingsmachten en Duitse monopolisten" stonden.

In Honecker's artikel werd zijn voorganger Walter Ulbricht niet genoemd, zoals al enkele jaren gebruikelijk is. Daarentegen worden in het artikel Wilhelm Pieck en Otto Grotewohl als oprichters van de SED beschouwd. (B-2)(R)(W)

Commentaar: Het begrippenpaar "proletarisch internationalisme" (het codewoord voor Moskou's leiderschap over de cp'n) en "dictatuur van het proletariaat" (dat verwijst naar omverwerping van de "burgerlijke orde" en dat de doctrinaire basis vormt voor het één-partij stelsel) speelt een belangrijke rol in de voorbereidingen voor een conferentie van Europese cp'n. Van de zijde van de CPSU en haar loyale bondgenoten wordt hieraan onverkort vastgehouden, zoals bleek op de in februari, maart en april gehouden partijcongressen van resp. de CPSU, de Bulgaarse en de Tsjecho-Slowaakse cp'n, uit in maart en april gehouden redevoeringen en artikelen van de CPSU-Politbureauleden Suslov, Kirilenko en Andropov. Zoals bekend staat daar met name de oppositie van de Italiaanse en Franse cp'n tegenover, waarvan de laatste op haar begin dit jaar gehouden partijcongres demonstratief de "dictatuur van het proletariaat" uit de partijstatuten schrapte. De Roemeense cp neemt een tussenpositie in: enerzijds werd als reactie op het Franse besluit haastig en met instemming van de CPSU het belang van de "dictatuur van het proletariaat" onderstreept, terwijl anderzijds het "proletarisch internationalisme" naar CPSU-snit in bedekte termen wordt afgewezen. Dit laatste bleek eind april nog uit een toespraak van Ceaucescu op een vakbondcongres, waarbij hij onderstreepte dat de rol van de natie niet geëlimineerd mag worden.

Wat in dit verband verder opvalt is dat Honecker zijn opmerkingen over pluralisme en coalities met sociaal-democraten zodanig stelt, dat ze niet voor eenduidige uitleg vatbaar zijn. Dit vloeit voort uit het feit dat de SED en de andere orthodoxe partijen de volksfrontpolitiek nog altijd bepleiten als zijnde een taktiek in de zin van een gerichte coalitiepolitiek met als doel de revolutionaire verovering van de macht en de - via de weg van de "eenheid van actie" (eenheidsfront)-lopende uitschakeling van concurrerende arbeiderspartijen onder het motto dat de splitsing in de werkende klasse moet worden beëindigd.

Vanuit deze conceptie moet de SED de haars inziens gevaarlijke volksfrontpraktijk van de Franse en Italiaanse cp'n steeds meer afwijzen, naar mate deze zich meer en meer aan de regels van een pluralistisch partijenstelsel lijken aan te passen.

De onenigheid die over deze kwestie - die direct gekoppeld is aan de mate van autonomie voor cp'n - bestaat, tracht men te camoufleren door te zeggen dat "de omstandigheden waaronder de weg naar het socialisme moet worden afgelegd van land tot land verschillen", waarbij in het midden wordt gelaten of dit taktiek is volgens het principe van het "getrennt marschieren und vereint schlagen" en waarbij onveranderlijk wordt vastgehouden aan de door de CPSU beleden leer van het Marxisme-Lenisme, of niet.

Zoals zo vaak in de communistische beweging heeft de verwijzing naar een historische figuur ook in het onderhavige geval actuele betekenis. Zo werd in januari de figuur van Wilhelm Pieck ook door Pelshe en Ponomarev (lid resp. kandidaat-lid van het CPSU-Politbureau) uitvoerig geprezen voor zijn loyale steun aan Moskou's rol als leider van de internationale communistische beweging. In werkelijkheid was Pieck in de SED nooit meer dan een stroman, achter wie de Ulbricht-groep de werkelijke macht uitoefende.

3. Hongarije

Confidentieel

a. Nieuwe Defensiewet

Tijdens de tweedaagse voorjaarszitting in maart van het Hongaarse parlement werd door minister van defensie, Czinege, de nieuwe nationale defensiewet gepresenteerd ter vervanging van de, uit 1960 stammende, bestaande wet.

In de wet wordt de overkoepelende organisatie en de bevelsstructuur weergegeven, met inbegrip van de dominerende rol van de Nationale Verdedigingsraad, welke volgens minister Czinege in zijn toelichting alleen in oorlogstijd of in crisis-situaties zal functioneren en dan volgens zijn zeggen over buitengewoon grote volmachten zal beschikken.

Het belangrijkste militair-politieke orgaan in vreedetijd blijft, zoals tot nu toe het geval was, formeel de Nationale Defensiecommissie van het parlement.

De wet bepaalt voorts dat de verplichte dienstdienst van maximaal 36 tot maximaal 24 maanden wordt teruggebracht, hiermede de reeds gangbare praktijk formaliserend. Studenten aan inrichtingen van hoger onderwijs zullen slechts 18 maanden behoeven te dienen. Verder krijgt de minister van defensie de bevoegdheid de dienstdienst tot minder dan 24 maanden te verkorten. De eveneens sinds lang gangbare praktijk dat potentiële dienstplichtigen die geheel of gedeeltelijk zijn vrijgesteld een deel van hun salaris aan de regering betalen gedurende een bepaald tijdsbestek, is nu ook in de wet opgenomen. Reservisten kunnen nu in plaats van éénmaal per drie jaar, iedere vijf jaar voor grote herhalingsoefeningen worden opgeroepen. Voor kleinere oefeningen kunnen ze echter vaker worden opgeroepen. De leeftijdsgrens voor het oproepen is verhoogd van 50 naar 55 jaar. De wet bevat ook bepalingen voor de militaire instructie van jonge mensen die nog niet in actieve dienst zijn geweest. (B-2)(R)(G)

Commentaar: Deze nieuwe wet is enerzijds bedoeld om de Hongaarse verplichting ten aanzien van het WP-beleid om een hoge graad van militaire paraatheid te handhaven, te illustreren, terwijl anderzijds een aantal bepalingen aangeeft dat de leiding tracht om de financieel-economische last welke een staande gewapende macht met zich mee brengt, zo veel mogelijk te verminderen.

Dit laatste blijkt ook uit het feit dat het Hongaarse leger ook met andere taken dan alleen militaire wordt belast, zoals bijvoorbeeld het verlenen van assistentie in de landbouw.

Niet vergeten mag worden dat een verkorting van de dienstdtijd het goed doet in tijden van "détente".

confidentieel

b. Aankondiging van een oefening in het kader van de CBM's

Op 5 april werd door Hongarije een nationale oefening aangemeld waaraan niet meer dan 10.000 man zouden deelnemen en die op 6 april zou beginnen. De notificatie vermeldde voorts dat het hier ging om een tactische oefening, inclusief de mobilisatie van enige reserves en dat het oefengebied nergens dichterbij dan 70 km bij de Hongaarse grens zou komen te liggen. De notificatie geschiedde door het liaison-bureau van het Hongaarse ministerie van Defensie aan de in Boedapest geaccrediteerde militaire attaché's. Erbij vermeld werd dat de notificatie geschiedde in de geest van de Slotakte van Helsinki. (B-2)(G)

Commentaar: Dit is de eerste maal dat een NSWP-land een oefening aankondigt in het kader van de CVSE-slotakte en het is ook de eerste keer dat een WP-lid een oefening beneden de drempel van 25.000 man aankondigt.

De Hongaren kunnen gemakkelijk claimen dat de aankondiging "in de geest van Helsinki" geschiedde omdat de Slotakte minder gedetailleerde eisen stelt aan de vrijwillige notificatie van oefeningen waaraan minder dan 25.000 man deelnemen, dan aan de verplichte aankondiging van oefeningen die dit getal te boven gaan en die tenminste 3 weken te voren moet geschieden. De Sovjet-Unie hield zich hier begin januari wel aan bij de aankondiging van de oefening "Kaukasus".

Opgemerkt moet worden dat de notificatie door Hongarije niet veel verder gaat dan soortgelijke aankondigingen in het verleden. Op 30 september '74 bijvoorbeeld werd door het ministerie van Defensie een gezamenlijke Sovjet-Hongaarse oefening aangekondigd op dezelfde dag dat deze begon.

Voorts kan worden aangemerkt dat het van te voren aankondigen van oefeningen wel zeer minimaal is geschied, indien men in genschouw neemt dat de weinige richtlijnen, die niets zeggen over de termijn waarop een oefening moet worden aangekondigd, voor de vrijwillige aankondiging van

oefeningen met minder dan 25.000 man in de CVSE-Slotakte volgen onder het hoofd "Voorafgaande aankondiging van andere militaire oefeningen", en dat deze Hongaarse oefening openlijk werd beschreven als een normaal geplande trainingsactiviteit. Overigens heeft ook deze aankondiging plaatsgevonden op dezelfde dag dat de oefening begon. Een minder welwillende beschouwing van deze Hongaarse notificatie zou voorts ook kritiek kunnen bevatten over de gebrekkige gebiedsaanduiding (niet dichter dan 70 km bij de Hongaarse grens), omdat in de Slotakte in verband met de vrijwillige aankondiging van kleinere oefeningen gesproken wordt over "... in het bijzonder aan die staten welke zijn gelegen in de nabijheid van het gebied waar dergelijke oefeningen plaatsvinden". De Hongaren hebben dit ondervangen door alle geaccrediteerde militaire attaché's te notificeren. Ter informatie zij vermeld dat deze mobilisatieoefening in Centraal-Hongarije ten zuiden van Boedapest langs de Donau plaats vond.

4. Balkan

a. De pogingen tot samenwerking

(1) Algemeen

Het communiqué dat na afloop van de van 26 januari tot 5 februari gehouden conferentie van alle Balkanlanden met uitzondering van Albanië, werd uitgegeven, duidt aan dat soortgelijke bijeenkomsten in de nabije toekomst mogelijk blijven. De deelnemers aan deze in Athene gehouden conferentie stelden een lijst op met 154 voorstellen van niet-politieke aard ter verdere overweging door hun respectievelijke regeringen. Uit het communiqué wordt duidelijk dat een vervolg op deze conferentie zal afhangen van de beslissingen van de deelnemende regeringen of de voorgestelde multilaterale samenwerking "nuttig en acceptabel" zal zijn.

In Joegoslavische persverslagen werd te kennen gegeven dat de meeste deelnemers er van overtuigd zouden zijn dat een tweede bijeenkomst spoedig zal worden gehouden. Zoals bekend was de conferentie geïnitieerd door de Griekse premier, waarbij de officiële Griekse zienswijze was dat dit als een gelegenheid moest worden beschouwd om op regionaal niveau een bijdrage te leveren tot de verwezenlijking van de "Verklaring van Helsinki". Deze opvatting vond zijn echo in de Joegoslavische en Roemeense pers. Dat Roemenië van de communistische landen de grootste voorstander van voortzetting van de conferenties is, bleek uit de besprekingen welke president Ceaucescu eind maart in Athene voerde.

Hoewel van te voren vaststond dat deze conferentie - wilde ze enig succes kunnen hebben - "gedepolitiseerd" zou moeten zijn, werden niettemin berichten ontvangen dat het ter conferentie tot een botsing gekomen zou zijn tussen Bulgarije en Roemenië, toen Boekarest voorstelde om de Balkan als "vredeszône" te betitelen.

De Roemeense voorstelling hiervan loopt niet parallel met de Bulgaars-Sovjet opvatting over een dergelijke te creëren constellatie.

Voorts moet niet geheel uitgesloten worden geacht dat nog andere WP-landen zullen proberen om aan de volgende conferentie-ronde te mogen deelnemen.

Aan de vooravond van de op 26 januari begonnen conferentie werd al gesignaleerd dat Bulgarije gepleit zou hebben voor het toelaten van Hongarije en mogelijk ook Polen en Tsjechoslowakije zonder hier overigens een voorwaarde van te maken.

Volgens onbevestigde berichten zouden Boekarest en Belgrado eventueel bereid zijn in te stemmen met een Hongaarse deelname, terwijl Griekenland zou overwegen om Albanië alsnog te overreden om een delegatie naar de volgende gespreksronde te sturen. (B-3)(R)(W)

Confidentieel

(2) Hongarije

Naar verluidt zou Hongarije de Griekse regering om een uitnodiging voor de op 26 januari geopende Balkanconferentie hebben gevraagd. Als reden hiervoor werd opgegeven dat Hongarije een buurland is van twee van de deelnemers aan deze conferentie en dat het land sedert lang groot belang stelt in de transport-, communicatie- en andere technische vraagstukken die centraal staan in de voorgestelde Balkan-coöperatie.

Griekenland zou een Hongaarse deelname in eerste instantie hebben afgewezen om de voorbereidingen voor de conferentie niet verder te compliceren, maar zou wel bereid zijn om de deelname van Boedapest in een latere fase in overweging te nemen. Het is aannemelijk dat dit punt begin februari aan de orde is geweest tijdens het bezoek van de Griekse minister van Buitenlandse Zaken aan Boedapest.

Eveneens aannemelijk lijkt het dat de Sovjet-Unie dit Hongaarse streven heeft gestimuleerd.

Moskou zou als reden hiervoor kunnen hebben dat het wel enig nut heeft om de deelname van communistische landen aan enigerlei Balkan-conferentie zo groot mogelijk te laten zijn en aldus een zo groot mogelijk aantal informatiekanalen inzake ontwikkelingen op de Balkan te hebben. De Sovjet-Unie kan ook van mening zijn dat Hongarije naar buiten toe de indruk kan wekken minder aan Sovjet belangen gebonden te zijn dan Bulgarije, dat in ieder geval door Roemenië en Joegoslavië als zodanig wordt beschouwd. In Sovjet ogen kan een Hongaarse deelname aan Balkan-coöperatie bovendien als extra argument dienen om Hongarije blijvend buiten de MBFR-onderhandelingen te houden. Afgezien van deze mogelijke Sovjet overwegingen, heeft Boedapest haar eigen redenen om deelname aan een eventueel van de grond komende samenwerking in Balkan-verband na te streven. Hoewel Hongarije zich reeds sedert lange tijd eerder als een centraal Europese dan als een Balkan-staat beschouwt, heeft het altijd sterk belang gesteld in de ontwikkelingen op de Balkan. Zo is Hongarije in het bijzonder betrokken bij zaken betreffende het scheepvaartverkeer op en het gebruik anderszins van de Donau.

Er aan herinnerd kan worden dat de Donau-commissie haar

hoofdkwartier in Boedapest heeft en dat alle oeverstaten, alsmede de Sovjet-Unie, daarin zijn vertegenwoordigd.
(B-3)(R)

Geheim

(3) Bulgarije

Dat Bulgarije een gereserveerde positie blijft innemen, bleek uit het bezoek dat president en partijleider Zhivkov van 9 tot 12 april aan Athene bracht. Ook kwam dit naar voren op het 11e Bulgaarse partijcongres dat eind maart/begin april werd gehouden. Met betrekking tot de Balkan zei Zhivkov dat de situatie complex en controversieel was, maar dat Bulgarije zich zou beijveren voor goede relaties met haar buurlanden. Hieruit blijkt het streven naar verbetering van de bilaterale contacten.

Langs deze weg verwacht Bulgarije - blijkens ontvangen berichten - een versterking van haar eigen buitenlands politieke rol op de Balkan te bereiken. Ook zou de Sovjet-Unie belang hechten aan een sterkere positie van Bulgarije in deze regio. Van Bulgaarse zijde wordt in de conferentie een mogelijkheid gezien om een tegenwicht te vormen tegen een Roemeens-Joegoslavisch samengaan.

Wat betreft mogelijke praktische voordelen van de conferentie denkt Sofia o.a. aan het benutten van de haven van Saloniki. Van de hiertoe reeds bij verdrag bestaande overeenkomsten heeft Bulgarije tot nog toe nauwelijks gebruik gemaakt, o.a. vanwege de z.i. te hoge havengelden. (B-2)(R)

Confidentieel

(4) Albanië

Ondanks een de laatste maanden aanmerkelijk slechter wordende verhouding met Joegoslavië en ondanks aanwijzingen dat ook met Griekenland een oude territoriale kwestie zou herleven, verscheen in maart in het partij-orgaan "Zeri i popullit" een artikel waaruit opgemaakt zou kunnen worden dat Albanië eventueel belangstelling heeft voor deelname aan economische en technische projecten waartoe in het kader van de Balkan-coöperatie besloten zou worden. Duidelijk werd dat een en ander in ieder geval op strikt bilaterale basis zou gebeuren. (B-3)(R)

Commentaar: 1. De overige Balkanlanden zullen zich zeker tegen Bulgaarse pogingen te weer stellen om de Sovjet positie op de Balkan te versterken.

Anderzijds zou de Sovjet-Unie in het licht van bovenstaande berichten aangaande de Balkansamenwerking, van elke vooruitgang hierin kunnen profiteren, in het bijzonder wanneer het tot een serie van conferenties zou komen. Dat Bulgarije de gelegenheid van een Balkanconferentie zou kunnen benutten als opstapje naar buitenlands politieke zelfstandigheid, hoeft de Sovjet-Unie niet te vrezen.

2. De in het voorgaande gesignaleerde tegenstellingen, waaraan nog een aantal tussen andere Balkanstaten kan worden toegevoegd, moesten wel tot een vergaande "dépolitisering" van de conferentie leiden, welke evenwel niet

tot een onderschatting van het belang ervan voeren.

Juist een dépolitisering van de gesprekken over Balkan-samenwerking kan de kansen op succes verhogen, waarbij tevens kan worden aangetekend dat dergelijke contacten en hun verdere voortzetting alleen al tot een sfeer van ontspanning en verzoening in dit gebied kunnen leiden.

Van hieruit zou op den duur ook een "spill over" effect naar meer politieke vraagstukken kunnen ontstaan.

Blijkens nog onbevestigde berichten zou een en ander reeds enigszins voelbaar zijn in de Bulgaars-Joegoslavische relaties. Volgens deze berichten zouden beide landen tot een modus vivendi inzake de Macedonische kwestie willen komen.

Anderzijds kan men zich afvragen of en hoe lang men er in zal slagen om de politieke tegenstellingen buiten het overleg over Balkan-samenwerking te houden, gegeven het feit dat de Balkan bestaat uit 2 WP-staten, 2 NAVO-leden, één niet-gebonden staat en één bondgenoot van China. Een aanwijzing t.a.v. het zo goed als onveranderlijke karakter van deze tegenstellingen - die vroeg of laat een verdere samenwerking dan nu wordt voorgesteld in de weg zullen staan - werd in deze verslagperiode verkregen in de vorm van een op punt 1 van dit commentaar aansluitend bericht, hoe de Bulgaarse leiding Macedonië op lange termijn ziet.

Voor een belangrijk deel van deze leiding zouden de grenzen zoals vastgesteld bij de vrede van San Stefano (1878) nog altijd als opnieuw te bereiken doel gelden. Daarbij wordt ervan uit gegaan dat de "nationale hereniging van alle Bulgaarse mensen en territoria" (die nu voornamelijk Joegoslavisch en Grieks grondgebied zijn) slechts met behulp van de Sovjet-Unie kan worden bereikt.

Wat betreft Macedonië en de verhouding tot Joegoslavië zou men ervan overtuigd zijn dat de tijd hier zonder meer voor Bulgarije werkt. Na Tito's dood ziet men in Joegoslavië een eventueel door Sovjet inmenging gestimuleerd afbrokkelingsproces op gang komen, waardoor geheel Macedonië weer tot Bulgarije zou kunnen gaan behoren. De Roemeense politiek t.o.v. de Sovjet-Unie en inzake WP/CEMA aangelegenheden wordt in dezelfde visie op den duur als zijnde bevorderlijk voor de Bulgaarse belangen

beschouwd omdat dit de Sovjet-Unie t.z.t. wel tot een algemene zuivering en afrekening, op welke wijze dan ook, moet provoceren. Hetzelfde zou ook gelden voor het Roemeens-Joegoslavische samengaan tegen Moskou. Dat dergelijke wensdromen in Bulgarije inderdaad gekoesterd worden blijkt o.a. uit de hardnekkigheid waarmee geweigerd wordt om Joegoslavische geschiedenis - en nationaliteitsversies inzake Macedonië - te accepteren. Dat neemt echter niet weg dat zeker op dit moment een dergelijke voorstelling van zaken in de onmiddellijke post-CVSE periode niet actueel en in hoge mate onrealistisch is.

3. Afgewacht moet worden of een eventuele Albanese belangstelling voor Balkan-samenwerking voortvloeit uit de in Tirana kenmerkend bestaande verwachting dat de Sovjet-Unie na de opzegging van het Sovjet-Egyptische vriendschapsverdrag moeilijkheden zal krijgen om haar maritieme presentie in de Middellandse Zee te handhaven, als gevolg waarvan de Sovjet bemoeienis met Albanië zou kunnen toenemen. Eind maart bracht de pers de gang van zaken in 1961 rond de marinebasis Vlore (La Valona) uitvoerig in herinnering toen de Sovjets het gebruik hiervan werd ontzegd. Begin april bracht partijleider Hoxha een bezoek aan deze stad, maar noemde in een toespraak de gang van zaken in 1961 niet. Wel riep hij op tot een verhoogde bereidheid tot verdediging van het land.

Confidentieel 5. Joegoslavië

a. Enkele persreacties op het 25e partijcongres en de partijlijn van de CPSU

In een van de eerste commentaren op Brezhnev's verslag aan het 25e partijcongres in de Sovjet-Unie bekritiseerde het grote Sloveense dagblad "Delo" diens opmerkingen over de noodzaak van "blokdiscipline" in de socialistische landen en in de communistische beweging. Deze zouden volgens het artikel in "Delo" bedoeld zijn om Moskou's buitenlandse politieke belangen boven die van andere regerende en niet-regerende cp'n te plaatsen. Ook werd gezegd dat op deze manier de verscheidenheid in de communistische beweging werd miskend.

In het artikel wordt vervolgens gezegd dat Brezhnev Joegoslavië's onafhankelijke rol in de socialistische gemeenschap als "iets vergankelijk, niet van vitaal belang" beschouwt. Scherp stelling werd vervolgens genomen tegen Brezhnev's oproep voor een wereldconferentie van cp'n - een voorstel dat sinds enkele maanden in het Sovjet-kamp wordt herhaald en waartegen de Joegoslavische partij zich heeft verzet.

Eind maart kritiseerde o.a. de bekende Joegoslavische commentator, Sundic, een recente partijbrochure van de CPSU, waarin alle partijen worden aangevallen welke bezwaar maken tegen Moskou's interpretatie van het Marxisme-Leninisme. Het zou hier een brochure betreffen, getiteld "Revisionisme in dienst van het anti-communisme" en geschreven door Midzev, een functionaris van de Internationale Afdeling van het CC van de CPSU.

Van Joegoslavische zijde is gezegd dat dit pamflet uit de distributie werd genomen gedurende het 25e partijcongres en dat het in maart wederom in circulatie is gebracht. Volgens de Joegoslavische pers kent Midzev een hoge prioriteit toe aan het bestrijden van wat hij als revisionisme beschouwt en zegt hij dat de strijd hiertegen in toenemende mate dringend wordt. In dit verband zou Midzev meer ruimte hebben besteed aan het "rechtse revisionisme" (van de Joegoslavische, Italiaanse en Roemeense cp'n) dan aan het "linkse revisionisme" van de Chinese partij. Voorts zou in de brochure het begrip "destalinisatie" als anti-communistisch zijn voorgesteld en worden voorstanders van destalinisatie ervan beschuldigd "de totale activiteit van de Komintern en de Kominform" (waar Tito in 1948 werd uitgezet) te willen bezoedelen. Het commentaar besluit met op te merken dat volgens de brochure de ergste zonde van de revisionisten is, dat zij in de relaties tussen partijen en staten normen als "onafhankelijkheid, soevereiniteit, gelijkheid en niet-inmenging" willen handhaven.

Sundic beschuldigt Midzev ervan dat deze door de wijze waarop hij deze normen in zijn brochure behandelt, streeft naar een legale rechtvaardiging voor de leer van de beperkte soevereiniteit, beter bekend als de Brezhnev-doctrine. (B-3)(R)(W)

Commentaar: Het tijdstip en de toon van de commentaren geven welhaast zeker Belgrado's mening weer dat de CPSU een orthodoxe koers volgt, waarvan het belang en de mogelijke gevolgen zich niet alleen tot partij-relaties uitstrekken.

Dit, alsmede het feit dat Brezhnev op het 25e partijcongres Joegoslavië nadrukkelijk onder het "socialistische kamp" schaarde, gevoegd bij de opmerkingen van Kissinger's adviseur, Sonnenfeldt, over de relatie van de Sovjet-Unie en de communistische landen in Europa waaruit de indruk in Belgrado naar voren kwam dat Joegoslavië tot de Sovjet invloedssfeer zou behoren, hebben ertoe geleid dat Joegoslavië zich intensiever dan ooit op de komende bijeenkomst van niet-gebonden landen in Sri Lanka heeft geconcentreerd.

In dit verband moet ook worden vermeld het onbehagen en de mogelijke onrust welke de opzegging door Egypte van het vriendschapsverdrag met de Sovjet-Unie in Joegoslavië heeft veroorzaakt. Belgrado zou kunnen vrezen dat uit het verlies van Egyptische havenfaciliteiten een grotere Sovjet druk op Joegoslavië zal resulteren om de

faciliteiten in Tivat intensiever en met minder restricties te mogen gebruiken; hiertegen kan Joegoslavië zich via een scherpe stellingname in de - voor haar "raison d'être" zo belangrijke - conferentie van niet-gebonden landen in Colombo (Sri Lanka) wapenen. Hier kan echter tegenover staan dat het Sovjet-Egyptische conflict nadelige effecten zou kunnen hebben op de samenhang binnen de beweging van niet-gebonden landen.

Sinds begin april zijn enkele meldingen ontvangen over druk en klachten van de Sovjet-Unie in Belgrado naar aanleiding van bovenvermelde perscommentaren. Ook werd een bericht ontvangen dat de Sovjets tijdens het 25e partijcongres in Moskou de Joegoslavische partijsecretaris Dolanc onder druk zouden hebben gezet om de toon van zijn redevoering (die hij waarschijnlijk met de Roemeense partijleider heeft gecoördineerd op de ambassade in Moskou) af te zwakken.

Hoofdstuk B: Economie

Geheim

1. Samenvatting

- De CEMA heeft de EEG voorgesteld tot een accoord te komen ten aanzien van "de grondslagen van wederzijdse betrekkingen".
- De Sovjet-Unie geeft de NSWP-landen een korting van 40 percent en Cuba een korting van 90 percent op de prijzen die deze landen moeten betalen voor militair materieel uit de Sovjet-Unie.
- De olie raffinage capaciteit van de Sovjet-Unie bedraagt ca. 375 miljoen ton. Vijf percent van de totale output aan olieproducten is (in vreedstijd) voor defensie doeleinden bestemd.
- De Sovjet-Unie en Hongarije hebben een accoord gesloten voor leveranties van grondstoffen door de Sovjet-Unie aan Hongarije en van vleesproducten door Hongarije aan de Sovjet-Unie.
- Het Tsjechoslowaakse vijf jaren plan 1976 - 1980 geeft wederom voorrang aan de zware industrie.
- De Roemeense defensie uitgaven voor 1976 bedragen 10,43 miljard Lei, 7,5 percent meer dan in 1975.

2. CEMA

Dienstgeheim

a. Betrekkingen met de EEG

In opdracht van de CEMA heeft de plv. premier van de DDR, Weiss, op 16 februari de fungerende voorzitter van de EEG, de Luxemburgse premier Thor, een voorstel overhandigd over een accoord ten aanzien van "de grondslagen van wederzijdse betrekkingen tussen de CEMA en de EEG".

Voorts heeft de secretaris van de CEMA, Faddejev, gezegd dat er een preferentiële handelsovereenkomst zou moeten worden gesloten, waarin belemmerende tarieven worden opgeheven en credietverlening wordt geregeld. Faddejev zei voorts erop te vertrouwen dat dit voorstel positief door de EEG zal worden ontvangen, hoewel de CEMA bereid is tegenvoorstellen in overweging te nemen.

Commentaar: Ongeveer een jaar geleden heeft een commissie van de EEG in Moskou besprekingen gevoerd met CEMA vertegenwoordigers om de mogelijkheden voor het aangaan van wederzijdse betrekkingen te bespreken. Deze besprekingen waren zeer teleurstellend met name door de slechte voorbereiding van de CEMA vertegenwoordigers en het feit dat deze vertegenwoordigers geen mandaat bleken te hebben om serieuze voorstellen te doen of te accepteren. Sinds 1974 treedt de EEG als vertegenwoordiger van alle lidstaten op bij onderhandelingen over handelsbetrekkingen met niet-EEG landen.

De plotselinge wens van de CEMA om nu de wederzijdse betrekkingen met de EEG te regelen vindt o.a. zijn oorzaak in het feit dat Roemenië gedreigd heeft zelf een verdrag met de EEG te sluiten indien de CEMA hier niet toe bereid is.

3. Sovjet-Unie

Geheim

a. Wapenleveranties

Volgens een nog niet bevestigd bericht variëren de prijzen die de Sovjet-Unie voor de levering van militair materieel vraagt aanzienlijk. Een en ander is afhankelijk van de politieke betrekkingen die de Sovjet-Unie met haar afnemers onderhoudt. In het algemeen is het militaire materieel dat de Sovjet-Unie ten verkoop aanbiedt aanzienlijk goedkoper dan vergelijkbaar westers materieel.

De NSWP-landen krijgen volgens dit bericht bovendien nog een korting van 40 percent en Cuba van 90 percent. (B-6)(G)

Commentaar: Bekend was dat politieke factoren een belangrijke rol speelden bij de prijsbepaling en de terugbetalingvoorwaarden van Sovjet leveranties van militair materieel. Het militaire materieel van de Sovjet-Unie is goedkoper dan vergelijkbaar westers materieel, maar de afhankelijkheid voor levering van reservedelen maakt het Sovjet militaire materieel minder aantrekkelijk. De grote korting aan Cuba kan verband houden met o.a. de steun van dit land aan de MPLA in Angola.

Geheim

b. Olieraffinaderijen

De Sovjet-Unie is sinds 1974 de grootste producent ter wereld van ruwe olie en haar raffinage capaciteit is, na die van de Verenigde Staten, de tweede ter wereld. Deze capaciteit is ruim voldoende om in de interne Sovjet behoefte te voorzien terwijl zij bovendien nog een jaarlijkse export van 35 miljoen ton olieproducten mogelijk maakt. Sinds 1937 publiceert de Sovjet-Unie geen officiële gegevens meer met betrekking tot haar raffinage capaciteit, die geschat wordt op 375 miljoen ton per jaar.

Ondanks technische problemen waarmee de Sovjet-Unie in de raffinage sector te kampen heeft, wordt de jaarlijkse groei van de raffinage capaciteit in de periode 1971 - 1975 geschat op 6 à 7 percent. Deze uitbreiding werd voornamelijk verkregen door vergroting en modernisering van de bestaande raffinaderijen.

Voor de periode 1976 - 1980 wordt een jaarlijkse groei verwacht van 5 à 6 percent. Geraffineerde olieproducten voorzien momenteel in 43 percent van de Sovjet behoeften aan energie. Dit percentage zal waarschijnlijk geleidelijk teruglopen tot 32 percent in 1990, voornamelijk door een intensiever gebruik van aardgas.

Het verbruik aan geraffineerde olieproducten door defensie (in vredetijd) wordt geschat op ongeveer 5 percent van de totale output (+ 18,7 miljoen ton per jaar).

Verwacht wordt dat de Sovjet-Unie in staat zal zijn om tot tenminste 1985 in haar eigen behoeften aan olieproducten te voorzien. (B-3)(G)

Dienstgeheim

c. Overeenkomst met Hongarije

In de periode 1976 - 1980 zal Hongarije van de Sovjet-Unie extra leveringen ontvangen van ruwe olie, olieproducten, katoen, hout en andere grondstoffen in ruil voor tarwe, mais en vleesproducten. In maart 1976 werd een overeenkomst hiertoe te Moskou gesloten. De totale waarde van goederen uitwisseling bedraagt 50 miljard Forint.

Commentaar: Deze overeenkomst valt niet binnen het kader van de normale vijfjaren-handelsovereenkomst die Hongarije en de Sovjet-Unie hebben gesloten. De overeenkomst is waarschijnlijk gunstig voor Hongarije, dat arm is aan grondstoffen en zwaar werd getroffen door de importstop die de EEG in 1974 heeft afgekondigd voor vleesproducten. Tot die datum ging 80 percent van de Hongaarse vleesexport en 100 percent van de vee-export naar het Westen, voornamelijk Italië. De Sovjet-Unie tracht op deze wijze waarschijnlijk haar tekorten aan vleesproducten op te vangen, die een gevolg zijn van de teleurstellende oogst van 1975 waardoor een deel van de veestapel moest worden geslacht door een tekort aan voedingsgranen. De Pravda van 25 april 1976 signaleerde o.a. dat de voedingswaren industrie in de eerste drie maanden van 1976 minder produceerde dan in de vergelijkbare periode 1975.

In de Sovjet pers is al kritiek geleverd op deze situatie en is geklaagd over tekorten aan meel- en vleesproducten.

Geheim

d. Betrekkingen met Irak

De economische hulpverlening van de Sovjet-Unie aan Irak begon in 1959 en tot 1971 werd 550,6 miljoen US-dollar aan hulp toegezegd; sindsdien werden geen nieuwe credieten meer toegezegd.

Eind 1974 had Irak 60 percent van de toegezegde credieten opgenomen en de overige 40 percent zou gebruikt worden voor projecten zoals het Thartharkanaal irrigatieproject, opbouw van de visindustrie, verdere ontwikkeling van de olie-industrie en de bouw van enkele elektrische centrales.

De betrekkingen tussen Irak en de Sovjet-Unie vonden hun hoogtepunt in 1971, toen de beide landen een verdrag voor vriendschap en samenwerking sloten met looptijd van 15 jaar. De Sovjet-Unie heeft met name een belangrijke rol gespeeld in de Iraakse olie-industrie. Toen de Iraakse regering in 1972 en 1973 in conflict kwam met de Iraakse Petroleum Company over de nationalisatie van de Kirkuk-olievelden, had dit tot gevolg dat Irak problemen kreeg met de "marketing" van haar ruwe olie. De Sovjet-Unie heeft toen praktische hulp bij de "marketing" verleend.

De handelsbetrekkingen tussen de beide landen zijn in 1975 ongeveer op hetzelfde niveau gebleven als in 1974 toen de totale handelsomzet 590 miljoen US-dollar bedroeg, d.w.z. 5 percent van de totale Iraakse handel.

Irak is het enige niet-communistische land dat formele betrekkingen met de CEMA onderhoudt.

De laatste twee jaar zijn er echter aanwijzingen dat Irak economisch niet al te afhankelijk van de Sovjet-Unie wil worden. In de Iraakse pers werd onlangs kritiek op de Sovjet-Unie geleverd omdat dit land de Iraakse olie, die zij als betaling voor de credieten ontvangt, zou doorverkopen tegen prijzen die lager liggen dan de Iraakse verkoopprijzen. De hogere wereldmarktprijzen voor ruwe olie hebben er toe geleid dat Irak zich in haar handel meer tot het Westen richtte. De inkomsten die Irak in 1974 uit de olie ontving worden geschat op 6,9 miljard US-dollar.

In 1974 verdrongen de Verenigde Staten de Sovjet-Unie van de eerste plaats als exportland naar Irak.

Concluderend kan gesteld worden dat de Sovjet-Unie nog steeds een belangrijke rol speelt in de economische ontwikkeling van Irak, maar dat Irak zich de laatste twee jaar meer tot het Westen wendt bij de uitvoering van nieuwe ontwikkelingsprojecten, hetgeen mogelijk wordt gemaakt door de hogere olie-inkomsten. In hoeverre e.e.a. invloed heeft of zal hebben op de Sovjet wapenleveranties, dient te worden afgewacht.

Economische hulpverlening door de Sovjet-Unie aan Irak

	<u>1959</u>	<u>1960</u>	<u>1966</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>Totaal</u>
Toezeggingen	137,5	45,0	5,6	120,0	22,5	220,0	550,6
	<u>1966-70</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>		
Opname in miljoenen US-dollar	167,5	35,0	30,0	4,80	56,0		336,5

Krediet periode 12 jaar, interest $2\frac{1}{2}$ - 3%.

(B-3)(R)

4. Tsjechoslowakije

Dienstgeheim

a. Plan 1976-1980

Uit de "richtlijnen voor het zesde vijfjarenplan" die op 20 februari te Praag werden gepubliceerd, blijkt dat Tsjechoslowakije aan de ontwikkeling van zijn zware industrie voorrang blijft geven. Dit plan is op 20 april door het partijcongres van de Tsjechoslowaakse cp goedgekeurd.

De productie van de zware industrie moet in vijf jaar met 32 à 34 percent toenemen, waarvan de productie van de machinefabrieken zelfs met 48 à 51 percent.

Voor de verbruiksgoederen industrie is de toeneming van de productie op 25 percent gesteld.

De kolenproductie moet in 1980 125 miljoen ton bedragen en er zal intensief naar olie worden gezocht.

In deze "richtlijnen" wordt voorts verwezen naar de aanleg van de Chkalov leiding in de Sovjet-Unie en naar de hoogspanningsleidingen ten behoeve van het koppelnet van de Europese landen. Bovendien is het plan gericht op de verdere economische integratie van de CEMA.

De lonen zullen in de komende vijf jaar met 28 percent moeten stijgen.

In april werden tijdens de jaarvergadering van de Tsjechoslowaakse communistische partij deze "richtlijnen" behandeld.

Commentaar: Hoewel de levensstandaard in Tsjechoslowakije één van de hoogste binnen de CEMA is, bestaat er voor de Tsjechoslowaakse burgers weinig reden tot juchten ten aanzien van dit plan. De arbeidsvreugde in Tsjechoslowakije is reeds zeer laag en de productie van verbruiksgoederen zal nauwelijks de stijging van de koopkracht bijhouden, zodat hierin niet veel verbetering verwacht mag worden.

5. Roemenië

Dienstgeheim

a. Defensie uitgaven

De officiële Roemeense defensie uitgaven zullen in 1976 10,43 miljard Lei bedragen, 7,5 percent meer dan in 1975. Dit is 4 percent van het totale staatsbudget. (B-3)(R)

Hoofdstuk C: Landstrijdkrachten

Geheim

1. Activiteitena. Algemeen

Zoals gebruikelijk vond in maart bij de Warschaupakt landstrijdkrachten in Centraal Europa intensieve tot zeer intensieve oefen-/opleidingsactiviteit plaats.

Eind maart viel bij de Tsjechoslowaakse landstrijdkrachten een duidelijke terugval waar te nemen, omdat bij deze strijdkrachten eind maart/begin april de voorjaarspersoneelwisseling plaats vindt.

In april kwam een einde aan de lopende opleidingsperiode en werd een aanvang gemaakt met de halfjaarlijkse personeelwisseling (Tsjechoslowakije en Polen) of werden voorbereidingen daartoe getroffen (Sovjet Groepen van Strijdkrachten en de NVA).

Begin mei vond in Tsjechoslowakije functie- en onderdeelopleiding plaats, aansluitend op de basisopleiding, van de begin april opgekomen dienstplichtigen. In Polen kwamen deze rond 20 april op en ontvangen nu hun basisopleiding.

Bij de NVA werd 3 mei een aanvang gemaakt met de voorjaarspersoneelwisseling, terwijl de luchtbrug waarmee het grootste deel van het te roteren personeel van de Sovjet Groepen van Strijdkrachten wordt vervoerd, op 1 mei startte.

b. Warschaupakt(1) Omvangrijke Warschaupakt Commandopostoefening

In de periode 4 - 13 februari vond een omvangrijke Warschaupakt Commandopostoefening plaats, welke waarschijnlijk het gehele "Oorlogstheater Europa" omvatte.

Aan deze vanuit Lvov geleide oefening werd voor wat betreft de landstrijdkrachten deelgenomen door MD-Baltische Landen, MD-Witrusland, MD-Karpathen, MD-Kiev, MD-Odessa, GSVG, SGV, TsGV en YuGV. Met betrekking tot de deelname door NSWP-strijdkrachten werd geen duidelijk beeld verkregen.

Bij de Oostduitse, Poolse en Tsjechoslowaakse strijdkrachten werden activiteiten waargenomen die weliswaar mogelijk buiten het normale oefenpatroon vielen, doch directe samenhang met bovenstaande oefening kon niet definitief worden vastgesteld.

Wel is duidelijk dat de activiteiten van de GSVG-eenheden (Staven) in de TVG'n 4 en 5/76 met deze oefening verband hielden.

(2) Warschaupakt Stafoefening in Roemenië/Bulgarije

Naar verluidt vond in de periode 17 - 23 februari in Roemenië/Bulgarije een Warschaupakt Stafoefening plaats, met deelname van Sovjet, Roemeense en Bulgaarse stafelementen.

De leiding van de oefening lag waarschijnlijk in handen van de Chef Staf van de Verenigde Strijdkrachten, Lrgen Shtemenko.

De oefening startte in Roemenië, geleid vanuit Mangalia. De tweede fase vond plaats in Bulgarije, waarschijnlijk geleid vanuit Varna.

c. Sovjet-Unie

(1) Oefening "Kaukasus"

Zie Bijlage A.

d. Oost-Duitsland

(1) Tijdelijk Verboden Gebieden

Gedurende februari werden in de DDR de TVG'n 3, 4 en 5/76 ingesteld. Voor globale ligging en perioden van restrictie: zie blz 23/25.

TVG 3/76 werd door zowel Sovjet land- als luchtstrijdkrachten benut voor oefen-/opleidingsdoeleinden en diende waarschijnlijk mede ter afscherming van de verplaatsing van eenheden welke hebben deelgenomen aan de activiteiten in TVG 5/76.

Deze activiteiten hielden verband met de omvangrijke Warschaupakt Commandopostoefening van 4 februari - 13 februari (zie pt 1.b.(1)).

Ingesteld werd Tijdelijk Verboden Gebied 6/76 van 140001a - 202400a maart. Voor globale ligging: zie blz 26

Met betrekking tot de activiteiten in relatie tot dit gebied werd geen duidelijk beeld verkregen. Het werd door zowel GSVG- land- als luchtstrijdkrachten benut.

(2) GSVG

Tot 20 februari bevond zich op de Letzlingerheide een sterke concentratie van artillerie afkomstig van 34 Artdiv/GSVG en van artillerieregimenten van enkele legers. Aangenomen wordt dat het hierbij gaat om een gecentraliseerde artillerie-technische opleiding.

Met gebruikmaking van de bekende grote oefenterreinen werd in maart zeer intensief geoefend. Vrij omvangrijke troepenconcentraties bevonden zich op de oefenterreinen Altengrabow, Jueterbog en Letzlingerheide. Vooralnog waren er geen aanwijzingen voor een gezamenlijk optreden van deze eenheden, afkomstig van meerdere legers.

Een meerdere legers/divisies omvattende oefening is in deze fase van de opleidingsperiode echter zeer wel mogelijk, temeer daar bij de genoemde troepencontingenten ook in vrij grote getale artillerie en genie aanwezig was.

De meest in het oog springende oefening vond plaats in de periode 23 - 28 maart. Het betrof een verplaatsingsoefening met aansluitend een gevechtsoefening, inclusief rivierovergang van 32 Mechdiv/2 Gde Lr. Waargenomen werden elementen van tenminste een mechreg, een artreg, een rkward en een rkafd.

Op 24 en 25 maart verplaatsten zich de deelnemende eenheden vanuit de omgeving van Perleberg naar de Letzlingerheide. Op 26 maart werd op het genie-oefenterrein Elbe-

Noord de Elbe overschreden, waarna op 27 maart een aanvang werd gemaakt met de terugkeer naar de garnizoenen.

(3) NVA

(a) Oefening YUG '76

Van 9 - 13 maart vond in het zuidelijk deel van de DDR de oefening "YUG '76" plaats. Het betrof een commando-stafoefening met beperkte troependeelname. Naast eenheden van de territoriale verdediging en mogelijk civiele verdediging werd deelgenomen door MD-III en gesubordineerde divisies. Met betrekking tot het verloop van de oefening werden geen gegevens verkregen.

(b) Oefening van MD-V

Van 21 - 24 maart vond op de oefenterreinen Klietz en Rathenow een oefening met troepen plaats van MD-V met deelname van 1 Mechdiv, 8 Mechdiv en mogelijk 9 Tkdiv. Waarschijnlijk betrof het een twee-partijenoefening met als hoogtepunten een rivierovergang (uitgevoerd door 27 Mechreg/8 Mechdiv) en de inzet van troepen door middel van helicopters.

(c) Gedurende april vonden in de gehele DDR oefeningen plaats van de territoriale verdediging, waaraan op beperkte schaal werd deelgenomen door elementen van de beide militaire districten van de NVA. Deze deelname bestond veelal uit het optreden als vijand.

Onder de naam "HAUPTSTOSS '76" vond van 4 - 11 april een oefening plaats van 3 Lr/NVA (MD-III). Het zwaartepunt der activiteiten lag op de oefenterreinen Weisswasser en Annaburgerheide en omvatte optreden van zowel land- als luchtstrijdkrachten. Waarschijnlijk betrof het hier een afsluitingsoefening van de afgelopen opleidingsperiode.

e. Polen

(1) Oefening van 2 Lr (MD-Pommeren)

Waarschijnlijk van 10 februari - 20 februari vond in noordwest Polen een oefening plaats van 2 Lr (MD-Pommeren) met deelname van waarschijnlijk elementen van alle gesubordineerde divisies.

Bij 7 Zldiv was hierbij sprake van samenwerking met de Poolse zee- en luchtstrijdkrachten.

Op 16 en 17 februari bevond zich tenminste één zeelandingsregiment in de omgeving van Swinoujście. Aangenomen wordt dat dit regiment in die haven aan boord is gegaan van landingsschepen, waarna op 18 februari in de omgeving van Ustka waarschijnlijk een amfibische landing werd uitgevoerd.

(2) Gezamenlijke Sovjet/Poolse oefening

Van 17 - 20 februari vond in het zuidwestelijk en westelijk deel van Polen een gezamenlijke oefening plaats van Sovjet en Poolse eenheden.

Doel van deze oefening was:

- het optreden onder winterse omstandigheden, zowel bij dag als bij nacht;
- het overwinnen van brede waterhindernissen onder moeilijke omstandigheden (ijsgang, gladde oevers) over een breed front met gebruikmaking van verschillende overgangsmiddelen.

Op 18 februari werd een gedeelte van de oefening bijgewoond door hoge Sovjet en Poolse officieren, w.o. de Poolse minister van Defensie en de vertegenwoordiger van de Verenigde Strijdkrachten in Polen. (Pers)

Commentaar: In deze periode vonden bij de Poolse strijdkrachten meerdere oefeningen plaats. Bij bovenstaande oefening gaat het waarschijnlijk om een oefening van 1 Lr (MD-Silezië) met deelname van tenminste 4 Mechdiv en lua-aanheden van het leger.

Deze oefening startte op het oefenterrein Swietoszów en verplaatste zich in n-richting naar het oefenterrein Wedrzyn. Tijdens deze verplaatsing werd de Oder overschreden, waarschijnlijk in de omgeving van Krosno Odrzanskie (WT 96).

Waaruit de Sovjet deelname aan deze oefening bestond is niet geheel duidelijk. Het meest voor de hand liggend is dat deze bestond uit delen van de op het oefenterrein gelegerde tankdivisie.

Er zijn daarentegen aanwijzingen dat in genoemde periode delen van de te Borne (XV 03) gelegerde tankdivisie bij een oefening betrokken waren.

(3) Gezamenlijke Pools/Tsjechoslowaakse oefening

Waarschijnlijk in de periode 28 februari - 10 maart vond in zuidwest Polen een gezamenlijke oefening plaats van Poolse en Tsjechoslowaakse eenheden. Het zwaartepunt der activiteiten lag op de oefenterreinen Kliczkow en Swietoszów.

De Poolse deelname, voornamelijk afkomstig van 10 Tkdiv/1 Lr (MD-Silezië) kan als aanzienlijk worden omschreven. Omvang van de Tsjechoslowaakse deelname, afkomstig van 2 Mechdiv/1 Lr, kon niet worden vastgesteld. Deelname door Sovjet eenheden, zelfs van de te Borne (XV 03) gelegerde tankdivisie, wordt niet uitgesloten geacht.

Betreffende het verloop van de oefening werden geen gegevens verkregen. Aangenomen wordt dat deze een sterk demonstratief karakter had.

Opgemerkt kan nog worden dat in februari j.l. elementen van de Poolse 10 Tkdiv deelnamen aan een oefening in Tsjechoslowakije. Van beide oefeningen is bekend dat over en weer uitrustingsstukken werden "beproefd".

(4) Mogelijk omvangrijke oefening in West-Polen

Eind maart duiden meerdere aanwijzingen op een oefening onder leiding van het ministerie van Defensie (Front ?).

Deelname werd vastgesteld van 1 Lr (MD-Silezië) en 2 Lr (MD-Pommeren) en hun gesubordineerde divisies. Het zwaartepunt der activiteiten lag in centraal-west Polen. Samenwerking met elementen van de SGV wordt niet uitgesloten geacht.

f. Tsjechoslowakije

In de periode 27 februari - 3 maart vond een twee-partijenoefening plaats van 1 Lr (Blauw) en 4 Lr (Rood) onder leiding van St-ZW Front.

Er werd uitgegaan van een aanval door NAVO-strijdkrachten, voorgesteld door 1 Lr. Deze aanval werd gesteund door helicoters. 4 Lr verdedigde succesvol, mede door gebruik te maken van A-wapens. In het kader van een door 4 Lr uitgevoerde tegenaanval werden op beperkte schaal luchtlandingen uitgevoerd, waarschijnlijk in relatie tot een overgang over de Elbe.

In het verloop van deze (tegen)aanval werden wederom A-wapens ingezet, ditmaal waarschijnlijk door Blauw (1 Lr).

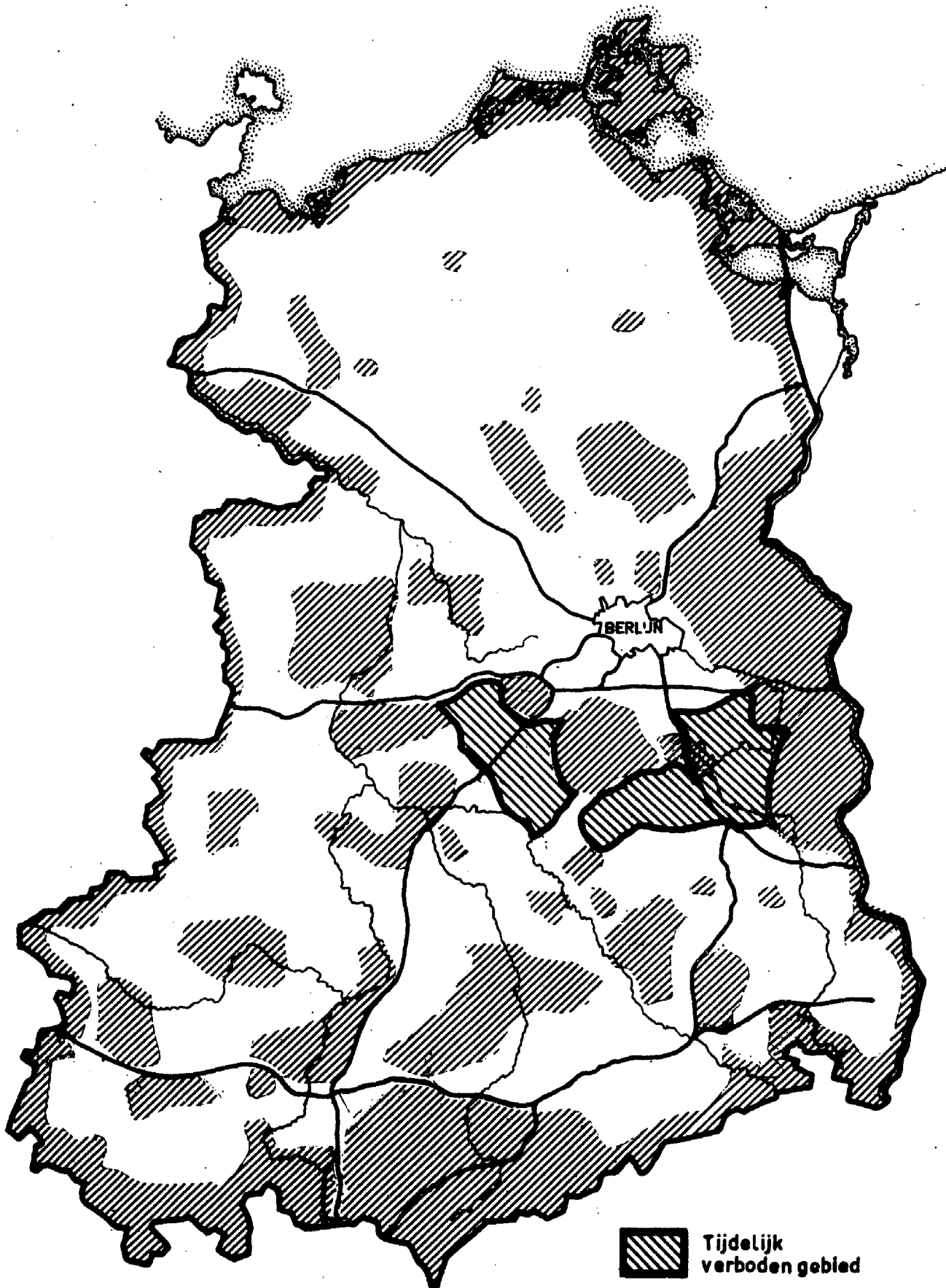
g. Hongarije

Van 5 - 17 april vond in centraal Hongarije, ten Zuiden van Budapest een oefening plaats met als naam "TOKAJ '76". Het betrof een mobilisatieoefening, welke "in de geest van Helsinki" werd aangekondigd door de Hongaarse autoriteiten.

De oefening, waarvan het overwinnen van waterhindernissen (Donau) een van de hoogtepunten was, omvatte naar schatting niet meer dan 10.000 man. Deelname door parate eenheden van de Hongaarse strijdkrachten kon niet worden vastgesteld, mogelijk met uitzondering van staven en bijbehorende verbindingseenheden.

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 3/76

(012400 a — 062400 a feb)

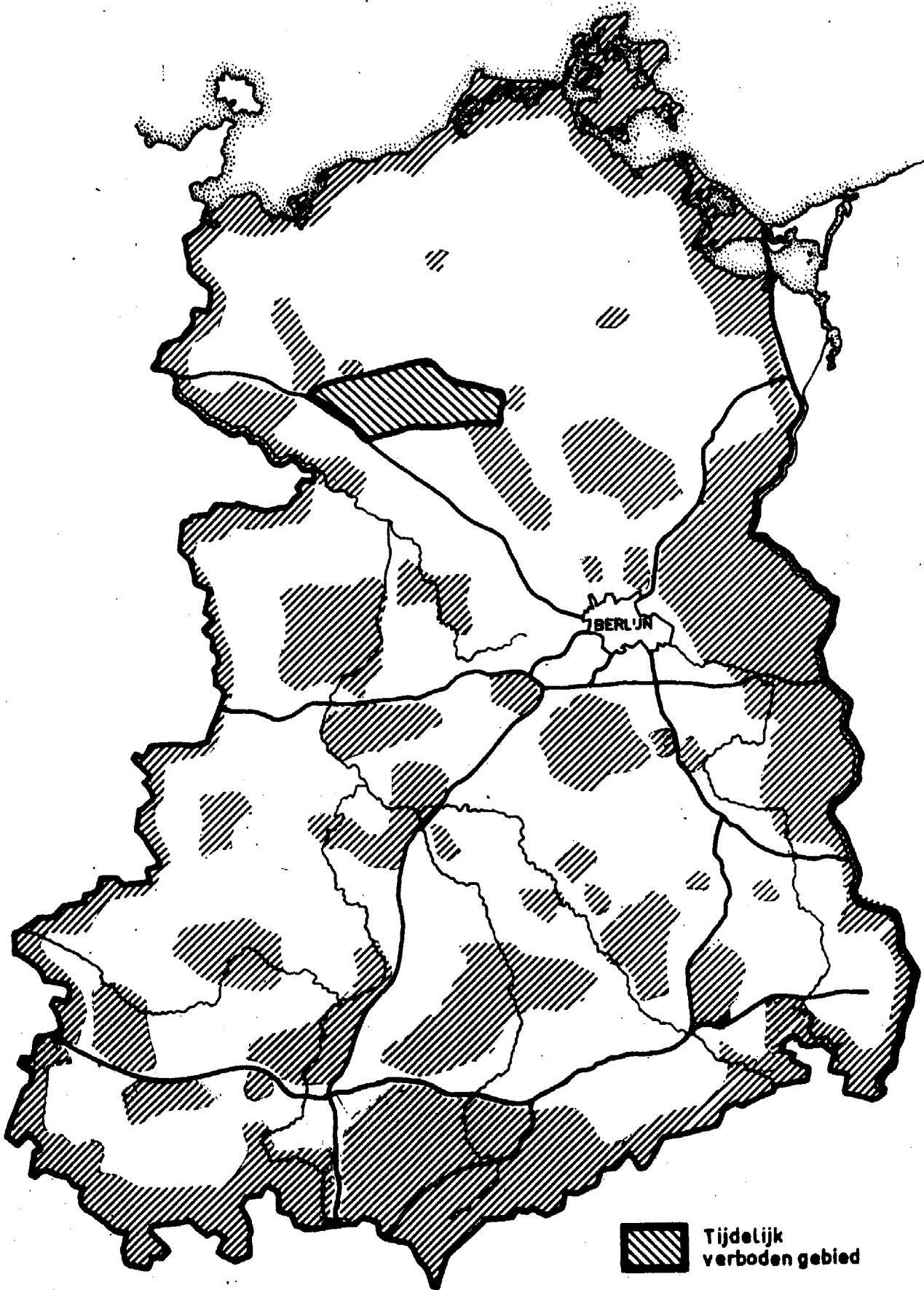

 Tijdelijk verboden gebied

 Permanent verboden gebied

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 4 / 76

(050001a — 132400a feb)

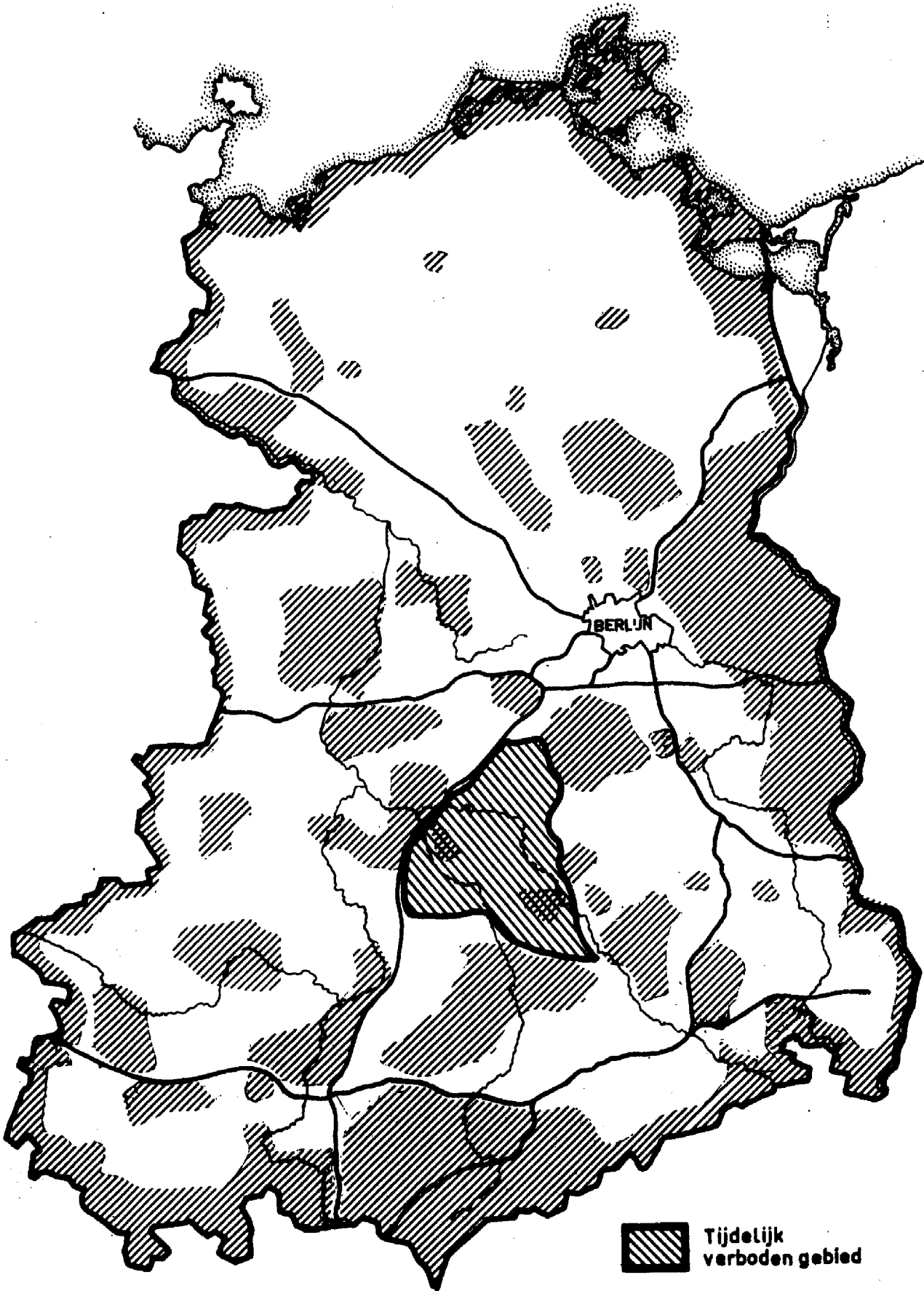

 Tijdelijk
verboden gebied

 Permanent
verboden gebied

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 5/76

(050001 a — 132400 a feb)

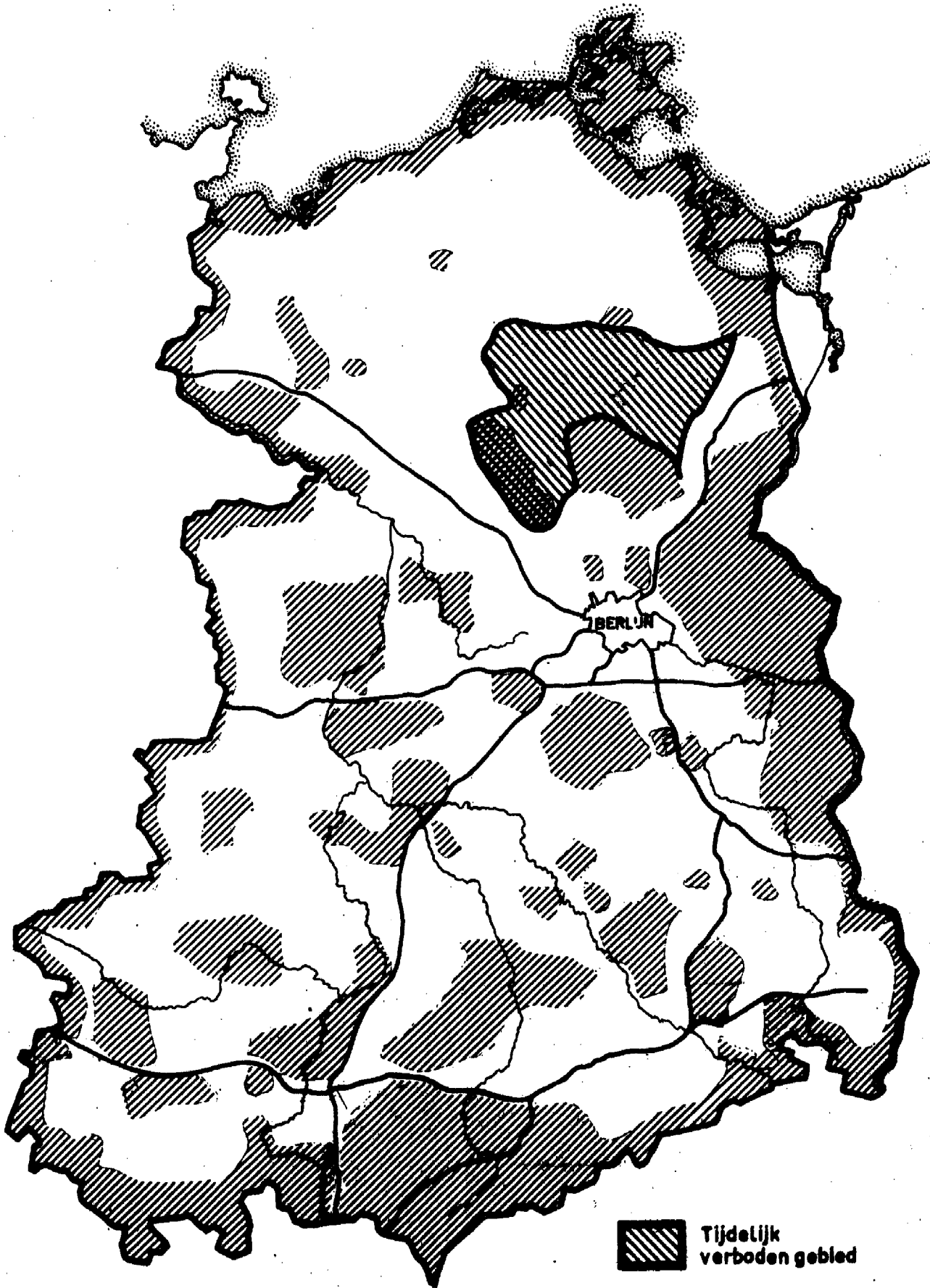

 Tijdelijk verboden gebied

 Permanent verboden gebied

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 6/76

(140001 a — 202400 a mrt)

 Tijdelijk verboden gebied

 Permanent verboden gebied

eheim

2. Divisie Verzamelgebiedena. GSVG

- (1) In de Sovjet Gevechtshandleiding (1962) wordt voor een divisie verzamelgebied een oppervlakte aangegeven van 400 tot 600 km², waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen tank- en gemechaniseerde divisies en de mate van begroeiing buiten beschouwing wordt gelaten. Een nader Brits onderzoek m.b.t. de afmetingen van divisie verzamelgebieden (nodig voor GSVG-eenheden) heeft thans - ondanks de opvallende veranderingen in de laatste tien jaren - geleid tot meer specifieke gegevens.
- (2) (a) Als een totaal van aantallen voertuigen en (wapen) systemen (zowel wiel als rups) in GSVG-divisies werd aangenomen:
- voor de gemechaniseerde divisie circa 4.480
 - voor de tank divisie circa 4.080
- (b) Ten aanzien van de begroeiing, welke in zekere mate voorziet in zichtdekking en camouflage, werden - gerelateerd aan een oppervlakte van 100 km² - de volgende begripsomschrijvingen vastgesteld:
- begroeid terrein : meer dan 30% is begroeid.
 - normaal terrein : tussen de 10% en 30% is begroeid.
 - open terrein : minder dan 10% is begroeid.
- (c) De noodzaak tot spreiding i.v.m. nucleaire of chemische aanvallen werd mede in beschouwing genomen.
- (3) Het resultaat van het onderzoek wordt in onderstaande tabel kort weergegeven:

Afmetingen van divisie verzamelgebieden (in km²)

	<u>begroeid terrein</u>	<u>normaal terrein</u>	<u>open terrein</u>
gemechaniseerde divisie	185-220	330-390	540 (+)
tank divisie	165-200	300-360	500 (+)

eheim

3. Locatiea. NVA-grenstroepen

Sinds september 1975 waren er aanwijzingen dat Staf 23 Grensreg/Grenscommando Noord te Gardelegen (PD 6322) zou gaan verhuizen naar de vroegere lokatie van Staf Grenscommando Noord te Kalbe, objekt 051 (PD 609370). In december 1975 zou de betreffende verplaatsing van Staf 23 Grensreg hebben plaatsgevonden.

(B-2) (R)

eheim

4. Organisatiea. Overzicht invoering gemechaniseerde artillerie

(1) GSVG

Medio 1974 zijn in de GSVG de eerste gemechaniseerde vuurmonden t.w. de 122 mm M-1974 en de 152 mm M-1973

waargenomen.

Sindsdien zijn mechvuurmonden ingevoerd bij:

(a) mechregimenten welke gedeeltelijk of volledig met de BMP zijn uitgerust, met een batterij à 6 stukken 122 mm M-1974, ter vervanging van de getrokken artillerie 122 mm hw D-30, en wel van:

1 Gde Tklr: bij 22 Gde Mechreg/ 6 Gde Tkdiv
 23 Gde Mechreg/ 7 Gde Tkdiv
 8 Gde Mechreg/ 9 (13?) Tkdiv
 27 Gde Mechreg/11 Gde Tkdiv
 69 Gde Mechreg/27 Gde Mechdiv
 2 Gde Lr : bij 58 Mechreg/32 Mechdiv
 3 Stootlr : bij 29 Gde Mechreg/10 Gde Tkdiv
 34 Gde Mechreg/12 Gde Tkdiv
 62 Gde Mechreg/47 Gde Tkdiv
 598 Mechreg/207 Mechdiv
 8 Gde Lr : bij 172 (?) Gde Mechreg/57 Gde Mechdiv
 174 Gde Mechreg/57 Gde Mechdiv
 20 Gde Lr : bij 83 Mechreg/35 Mechdiv

Niet bevestigd van:

2 Gde Lr : bij 33 Mechreg/ 9 Gde Tkdiv
 286 Mechreg/94 Gde Mechdiv
 3 Stootlr : bij 20 Mechreg/25 Tkdiv
 8 Gde Lr : bij 66 Mechreg/20 Gde Tkdiv

(b) het artillerieregiment van de mech- en tankdivisie met een afdeling à 18 stukken 152 mm M-1973 ter vervanging van resp. de afdeling à 18 x 152 mm hw bij de artillerieregimenten van de mechdivisies en de afdeling à 18 x 122 mm hw bij de artillerieregimenten van de tankdivisies en wel van:

2 Gde Lr : bij 1054 Artreg/ 32 Mechdiv
 3 Stootlr : bij 299 Gde Artreg/ 10 Gde Tkdiv
 15 (266 ?) Artreg/ 12 Gde Tkdiv
 99 Gde Artreg/ 47 Gde Tkdiv
 693 Artreg/207 Mechdiv
 20 Gde Lr : bij o/i Artreg/ 35 Mechdiv

Mogelijk aanwezig van:

8 Gde Lr : bij 172 Gde Artreg/20 Gde Tkdiv
 87 Gde Artreg/39 Gde Mechdiv
 128 Gde Artreg/57 Gde Mechdiv
 20 Gde Lr : bij 469 Gde Artreg/14 Gde Mechdiv

- (c) (i) 304 (44 ?) Artbrig/3 Stootlr een afdeling à 18 stukken 152 mm M-1973 ter vervanging van een afdeling à 18 stukken 152 mm kn hw D-20.
- (ii) 30 Artreg/34 Artdiv zeer waarschijnlijk drie afdelingen à 18 stukken 152 mm M-1973, ter vervanging van 3 afdelingen 152 mm hw D-1. Verwacht wordt dat de twee resterende afdelingen, totaal 36 x 152 mm hw D-1 eveneens door de 152 mm M-1973 vervangen zullen worden.

(2) TsGV

Op 16 januari 1976 zijn de eerste zes stukken 122 mm M-1974 waargenomen bij een mechreg van 16 Gde Mechdiv (te Turnov). Dit mechreg zou geheel zijn uitgerust met de BMP.

Waarschijnlijk zullen de gemechaniseerde vuurmonden ook bij de TsGV, evenals bij de GSVG, primair ingedeeld worden bij de met de BMP uitgeruste eenheden.

(3) YuGV

(a) De 122 mm gemechaniseerde vuurmond M-1974

Op 4 maart 1976 werden op een trein in Kiskunhalas (CS 84) waargenomen:

- 4 x 122 mm gemechaniseerde vuurmond M-1974,
- 2 x gepantserd amfibisch artillerie commandovoertuig M-1974
- 39 x BMP

De voertuigen waren voorzien van tactische nummers en ze waren erg bemodderd, wat doet veronderstellen dat ze terugkeerden van een oefening.

Commentaar: Dit is de eerste aanwijzing dat in Hongarije en dan vermoedelijk bij de YuGV, de 122 mm gemechaniseerde vuurmond M-1974 is ingevoerd.

(4) Polen

In een artikel in de Poolse pers werd melding gemaakt van schietoefeningen met de "zich zelf voortbewegende houwitser" door artilleristen met blauwe baretten.

Commentaar: Uit een bijgaande foto was af te leiden dat het de gemechaniseerde vuurmond 122 mm M-1974 betrof.

Uit het artikel valt af te leiden dat 7 Zeeldiv over een artillerie-eenheid beschikt. Dit zou een eerste aanwijzing zijn dat deze vuurmond is ingedeeld bij een Poolse gevechtseenheid.

(5) Tsjechoslowakije

Hoewel enkele bataljons van 19 en 20 Mechdiv zijn uitgerust met de BMP, zijn er nog geen gemechaniseerde vuurmonden bij deze eenheden waargenomen, zodat nog niet gesteld kan worden dat ook de Tsjechoslowaakse landstrijdkrachten de trend zullen volgen dat de met de BMP

uitgeruste eenheden met de mechanische vuurmonden worden uitgerust.

Waarschijnlijk stuit e.e.a. nog op prioriteitsstelling binnen het Warschaupakt.

b. Invoering GT-T M-1970 als trekker bij artillerie-eenheden

(1) GSVG

Zeer recent is te Dallgow-Döberitz (UU 7923) het gepantserde amfibisch personeelsvoertuig/gepantserde rupstrekker GT-T M-1970 waargenomen bij de anti-tank afdeling van 35 Mechdiv.

Dit voertuig zal vermoedelijk de gepantserde artillerietrekker AT-P (trekker van het anti-tankkanon T-12/T-12A) gaan vervangen.

De voordelen van dit voertuig t.o.v. de AT-P zijn:

- (a) de volledige stuksbediening (6 man ?) kan in het voertuig plaatsnemen;
- (b) de mogelijkheid van het medevoeren van ca. 30 projectielen;
- (c) een veel beter doorschrijdingsvermogen;
- (d) een betere bescherming voor de stuksbediening.

Aangezien de GT-T M-1970 bij de Bulgaarse strijdkrachten en bij de Sovjet eenheden in Hongarije is vastgesteld, en nu is waargenomen bij 35 Gde Mechdiv in de GSVG, kan worden verwacht dat de GT-T in de naaste toekomst als artillerietrekker bij alle GSVG artillerie-eenheden zal worden ingevoerd. (B-2)(R)

Commentaar: Van de GT-T M-1970 is reeds langer bekend dat het gezien zijn eigenschappen in verschillende hoedanigheden was ingedeeld, t.w.:

- (a) bij enige mecheenheden in de Sovjet-Unie als personeelsvoertuig;
- (b) bij sommige mecheenheden als artillerietrekker (122 mm hw M-1938) en als mortiertrekker (122 mm mr);
- (c) bij een geniebataljon en een anti-tankafdeling van de twee Sovjet mechdivisies in Hongarije;
- (d) bij een anti-tankafdeling van 35 Gde Mechdiv in de GSVG.

Gezien het bovenstaande en mede gelet op de standaardisatie is het mogelijk dat de GT-T M-1970 in grotere aantallen zal worden ingevoerd bij GSVG-eenheden, temeer daar hij reeds sinds september 1974 is ingedeeld bij de Bulgaarse landstrijdkrachten.

Bij de anti-tankafdeling kan dan de volgende indeling van de GT-T M-1970 worden verwacht:

- als voertuig t.b.v. de afdelingscommandant;
- als voertuig voor het vuursteuncoördinatiecentrum;
- als voertuig t.b.v. de batterijcommandant;
- als trekker van het anti-tankkanon T-12/T-12A (18 stuks).

De in MO 10/75 vermelde vervanging van de gepantserde artillerietrekker AT-P door vrachtauto's is zeer waarschijnlijk van tijdelijke aard.

e. Opheffing van SA-2 regimenten

(1) GSVG

De eerste aanwijzingen dat SA-2 regimenten werden opgeheven zijn in 1973 onderkend, o.a. het o/i SA-2 reg te Jüterbog/GSVG en het o/i SA-2 reg te Stendal/3 Stootleger. Sinds het eerste kwartaal van 1975 zijn er gegevens bekend omtrent een wijziging bij de luchtverdediging, waardoor de navolgende SA-2 regimenten ontmanteld c.q. opgeheven werden:

- o/i SA-2 reg te Naumburg/1 Gde Tankleger;
- o/i SA-2 reg te Ludwigslust/2 Gde Leger;
- o/i SA-2 reg te Magdeburg/3 Stootleger;
- 337 SA-2 Reg te Weimar/8 Gde Leger.

Verondersteld wordt dat de nog bestaande SA-2 regimenten te Rathenow/GSVG, te Leipzig/1 Gde Tankleger, te Gera/8 Gde Leger en te Frankfurt-Oder/20 Gde Leger t.z.t. ook zullen worden opgeheven.

Op dit moment is niet bekend hoe/waar het vrijgekomen materieel en personeel werd ingedeeld.

In grote lijnen is de taak van de SA-2 eenheden overgenomen door de volledig operationeel zijnde SA-4 brigades, hetgeen een aanzienlijke verbetering is met betrekking tot de luchtverdediging. (SA-4 systeem is volledig mobiel, het bereik is groter en het bijbehorende radarsysteem is aanzienlijk beter.)

De locatie en subordiatie van de SA-4 brigades is:

- o/i SA-4 brig Jüterbog/GSVG;
- o/i SA-4 brig Gotha/1 Gde Tankleger;
- o/i SA-4 brig Börgitz/2 Gde Leger;
- o/i SA-4 brig Colbitz/3 Stootleger;
- o/i SA-4 brig Arnstadt/8 Gde Leger;
- o/i SA-4 brig Altenburg/20 Gde Leger.

d. 122 mm houwtser D-30

(1) Tsjechoslowakije

In november 1975 werden enkele stukken 122 mm houwtser D-30 bij een mechreg van 19 Mechdiv (Plzen) waargenomen. Personeel van deze eenheid oefende met deze stukken.
(B-2)(R)

Commentaar: Dit is de eerste melding van de 122 mm D-30 bij een eenheid van de Tsjechoslowaakse landstrijdkrachten. De D-30 vervangt vermoedelijk de oudere 122 mm houwtser M-30.

e. Gepantserd amfibisch personeelsvoertuig TAB-71

(1) Roemenië

Volgens recente waarnemingen is bijna 50% van de mechregimenten van de Roemeense landstrijdkrachten uitgerust met de TAB-71 (eigen versie van de BTR-60 PB). Een mechreg heeft ca. 90 x TAB-71.

Commentaar: Roemenië begon omstreeks 1972 aan de productie van de TAB-71. Voor de acht mechdivisies en twee tankdivisies zijn 2.500 - 3.000 voertuigen van dit type nodig. Gemeten naar de huidige productie zal pas na 1980 deze behoefte gedekt kunnen worden.

f. Meervoudige raketwerperafdeling bij de divisie-artillerie

(1) NVA

Op grond van twee waarnemingen van respectievelijk negen en tien meervoudige raketwerpers RM-70 op TATRA-813 (Tsjechische versie van BM-21) bij twee verschillende mechdivisies, w.o. 1 Mechdiv, wordt aangenomen dat een afdeling meervoudige raketwerpers bestaat uit 12 x RM-70 op TATRA-813 en 6 x BM-21 op URAL-375.

Commentaar: Daar 1 Mechdiv veelal het laatst met nieuw materieel wordt uitgerust, wordt aangenomen dat de overige divisies overeenkomstig zijn uitgerust. Op dit moment zijn er (nog) geen aanwijzingen dat de 6 x BM-21 t.z.t. door de RM-70 vervangen worden. De vuurkracht van een NVA raketwerper afdeling ligt ca. 30% hoger dan die van een dergelijke Sovjet afdeling. In MO 5/75 werd de invoering vermeld van 6 x RM-70 bij de NVA mechdivisies.

g. Mortieren in het mechregiment

(1) Sovjet-Unie en GSVG

Sinds 2/74 zijn er aanwijzingen dat bij de regimentsartillerie van het BTR-mechregiment/mechdiv, een mortierpeloton bestaande uit 4 x 82 mm mortieren is ingevoerd. De nieuwe mortier is zeer waarschijnlijk geplaatst in een BTR-60PB waarvan de toren is verwijderd. Hierdoor is de vuurkracht van de regimentsartillerie aanzienlijk uitgebreid, in het bijzonder voor het gevecht op korte afstand (bij inbraak operaties) en kan m.b.t. de ondersteuning van gesubordineerde eenheden snel een zwaartepunt worden gevormd.

h. FROG-7

(1) Polen

Tijdens een oefening in zuidwest Polen werd op 28 februari een Poolse militaire colonne waargenomen, waarin o.a. drie voertuigen van het type ZIL-135 met lanceerinrichting voor FROG-7 en een herbevoorradingsvoertuig voor FROG-7 van het type ZIL-135 meereden.

Alle voertuigen in deze colonne waren voorzien van het tactische teken van 10 Tkdiv/MD-Silezië (1 Lr).

Commentaar: Behalve het aantal FROG-7 dat getoond werd op de parade in Warschau, werd in april 1974 één ZIL-135 lanceerinrichting FROG-7 en één ZIL-135 herbevoorradingsvoertuig FROG-7 waargenomen bij Konotop (WV 52). Beide voertuigen waren Pools. Bij de waarneming van 28 februari kon voor het eerst een raketeenheid met FROG-7 in verband worden gebracht met een Poolse divisie. Op grond van deze waarneming kan aangenomen worden dat 10 Tkdiv/MD-Silezië (1 Lr) beschikt over een o/i rkafd (FROG), uitgerust met FROG-7.

i. Raketwerpereenheid

(1) GSVG

Er zijn aanwijzingen dat bij 34 Artdiv een raketwerperafd is ingedeeld en ondergebracht in object 241/242 te Karl-Marxstadt (US 5634). Een dergelijke eenheid zou eveneens in de omgeving van Berlijn zijn gelegerd, eveneens behorend tot 34 Artdiv.

Indien er echter twee afdelingen meervoudige raketwerpers aanwezig zijn bij 34 Artdiv, ligt de veronderstelling voor de hand dat er nog een derde afdeling aanwezig is, met andere woorden mogelijk een regiment raketwerpers bij 34 Artdiv is ingedeeld. (B-3)(R)

Commentaar: Op 21 maart 1975 zijn te Karl-Marxstadt, object 241/242, negen meervoudige raketwerpers BM-21 op URAL-375 binnengereden. Naar aanleiding van vermelde waarneming en andere aanwijzingen wordt d.z.z. aangenomen dat een o/i raketwerperbrigade te Karl-Marxstadt, object 241/242, is gelegerd. Deze eenheid is gesubordineerd aan 34 (?) Artdiv en uitgerust met vier afdelingen à 18 x BM-21, totaal 72 stukken.

De o/i brigadestaf en minstens één raketwerperafdeling zijn in object 241/242 gelegerd, terwijl de overige drie afdelingen nog niet gelokaliseerd zijn.

j. Wijziging bij de artillerie

(1) GSVG

Op grond van meerdere aanwijzingen wordt voorlopig navolgende organisatie van 34 (?) Artdiv aangenomen:

- Staf 34 (?) Artdiv te Potsdam (UU 6710) kaz nr 289
- 30 (?) Artbrig met vier afdn à 18 x 152 mm mech vuurmond M-1973 te Potsdam (UU 6710) kaz nr 289
- 148 (?) Artreg met drie afdn à 18 x 130 mm kn M-46 te Potsdam (UU 6811) kaz nr 292
- o/i Rkwbrig met vier afdn à 18 x BM-21 te Karl-Marxstadt (US 5634) kaz nr 241/242
- o/i Artreg (brig) met vier afdn à 18 x 152 mm hw D-1 te Karl-Marxstadt (US 5634) kaz nr 241/242

Opmerking: Er zijn vage aanwijzingen dat 148 (?) Artreg met vier afdelingen is uitgerust. Naast genoemde eenheden zijn er aanwijzingen dat hieraan wordt toegevoegd een zwaar-mortier regiment. Er zijn meerdere aanwijzingen dat er naast 34 (?) Artdiv een tweede grote artillerie-eenheid bestaat waarvan de Staf gedeeltelijk operationeel is en mogelijk in gebied Brandenburg (UU 30) - Rathenow (UU 13) is ondergebracht.

5. Materieel

a. SA-7 GRAIL en SA-9 GASKIN

Hoewel de SA-7, met name voor de lagere eenheden, een bijzonder effectief wapen is gebleken tegen helicopters, propellervliegtuigen en zelfs tegen straalvliegtuigen, vielen twee belangrijke nadelen al vrij spoedig op.

In de eerste plaats was de explosieve lading te gering om bij een treffer steeds een "kill" te veroorzaken en in de tweede plaats was het ontbreken van een IFF (Identification Friend or Foe) systeem er in belangrijke mate mede de oorzaak van dat tijdens de Yom Kippur oorlog van 1973 in het Midden-Oosten enkele tientallen eigen toestellen door Arabische SA-7 schutters werden neergehaald. Een noodzaak om een simpel IFF-systeem te ontwerpen was dus wel aanwezig.

In het Poolse blad "Wojskowy Przegląd Techniczny" nr 9-1975 en in "Zolnierz Polski" van 18-1-1976 verschenen twee foto's van een SA-7 schutter die was uitgerust met een apparaat dat zeer wel een IFF-systeem zou kunnen zijn.

Vóór op de helm van de schutter bevindt zich een voorziening, mogelijk een antenne, die een door het eigen vliegtuig - al of niet constant - uit te zenden signaal ontvangt. Om zijn middel draagt de schutter een tas, waarin zich waarschijnlijk naast een krachtbron in de vorm van een accu een ontvangsttoestel bevindt. Het ontvangen signaal wordt de schutter via een koptelefoon kenbaar gemaakt.

Of deze nieuwe toepassing een Poolse of een Sovjet uitvinding is, staat niet vast. Ook de eerste SA-7 afbeeldingen kwamen uit Poolse bron.

Mocht inderdaad blijken dat de SA-7 nu over een IFF-systeem

beschikt, dan ligt het in de lijn der verwachtingen dat ook de SA-9 hierover beschikt c.q. gaat beschikken.

b. Gemechaniseerd amfibisch rupsvoertuig GT-T M-1970

De GT-T M-1970 werd voor het eerst waargenomen in 1970 als trekker voor lichte artillerie (122 mm houwtser en mortieren) en anti-tank geschut. In een uitgave van de "Rode Ster" verscheen later ook een afbeelding waarop het voertuig werd ingezet als infanterie gevechtsvoertuig.

Aanvankelijk werd aangenomen dat de GT-T M-1970 uitsluitend was bestemd voor het optreden in arctische gebieden, aangezien het vrijwel alleen werd gezien in het noorden van de Sovjet-Unie.

Sinds kort is het voertuig achtereenvolgens opgedoken bij: de Bulgaarse strijdkrachten tijdens een parade in Sofia, de Sovjet strijdkrachten in Hongarije en bij de GSVG in Oost-Duitsland (in het laatste geval als trekker voor het 100 mm anti-tank kanon T-12/12A). In die functie vervangt het dan waarschijnlijk de AT-P.

Vergeleken met de AT-P biedt de GT-T M-1970 een aantal voordelen:

- het voertuig is amfibisch, waarbij de voortdrijving te water geschiedt d.m.v. de rupsbanden (indien te water kan het echter geen aanhanglast vervoeren);
- de stuksbediening kan geheel onder water worden vervoerd;
- het voertuig kan zeer waarschijnlijk in besmette gebieden opereren.

Op de rechter voorzijde van de opbouw bevindt zich een torentje waarin een 7.62 mm mitrailleur als voertuigbewapening. Er is voldoende ruimte in het voertuig om, behalve de stuksbediening van \pm 6 man, een groot deel van de basisvoorraad munitie van het te trekken stuk mee te voeren, hetgeen logistiek een belangrijk voordeel is. In het geval van de T-12/12A mag worden aangenomen dat het voertuig \pm 32 stuks van de aangenomen basisvoorraad van 64 stuks kan meevoeren.

In het manschappencompartiment zijn vier schiet- c.q. waarnemingspoorten aangebracht, t.w. één in de linker, één in de rechterzijde en twee in de achterdeuren.

Het loopwerk vertoont veel overeenkomst met dat van de 122 mm mech vuurmond M-1974, zij het dat laatstgenoemde zeven loopwielen heeft en de GT-T M-1970 zes.

Enkele technische gegevens (geschat):

- gewicht 12 ton
- lengte 6600 mm
- breedte 3050 mm
- hoogte 1700 mm (incl. toren 2100 mm)
- bemanning 3 + max. 10 man
- bewapening 1 x 7.62 mm mitr

Afbeeldingen van de GT-T M-1970 zijn weergegeven in het Zakboek Warschaupaktmaterieel blz 14-29 t/m 14-32.

c. NBC-apparatuur

(1) Algemeen

Aan de hand van recentelijk gedane waarnemingen en nieuwe Oostduitse publicaties is vastgesteld dat in toenemende mate de zogenaamde "box-bodied vehicles" (bbv) worden uitgerust met apparatuur die het mogelijk moet maken om in nbc-besmette gebieden de werkzaamheden te blijven voortzetten.

Dit heeft als groot voordeel dat de inzittenden in de werkruimte van deze voertuigen met gesloten opbouw geen gasmaskers en beschermende kleding behoeven te dragen.

(2) Soorten voertuigen

De gedane waarnemingen hebben betrekking op wielvoertuigen van het type URAL-375, ZIL-131 en GAZ-66, allen met gesloten opbouw.

Zowel de URAL-375 als de ZIL-131 zijn voor dit doel voorzien van apparatuur die boven de bestuurderskabine is geplaatst. Bij de GAZ-66 is een gedeelte van de aanwezige apparatuur voorin de gesloten opbouw geplaatst.

De apparatuur zelf zou bestaan uit o.a. een voorfilter, een absorptiefilter en een ventilator met bedieningsapparatuur. De benaming hiervan zou bij de GAZ-66 FWUA-100 W-12 luiden, terwijl bij de ZIL-131 en URAL-375 wordt gesproken over FWUA-100 N-12.

(3) Opbouw

De gehele filterinstallatie is opgebouwd uit:

- (a) het voorfilterhuis PFA-75M met daarin een gemakkelijk te verwisselen voorfilter FKA-75M;
- (b) het absorptiefilter FPT-200M. Dit filter komt ook in de BMP (gepantserd amfibisch infanterie gevechtsvoertuig) voor en zou in staat zijn om per uur ca. 200 m³ verontreinigde lucht te filtreren;
- (c) de ventilator.

Alleen bij de GAZ-66 werden waarnemingen gedaan die er op wijzen dat de onder punt (3)(b) en (3)(c) genoemde apparatuur eveneens in de gesloten opbouw voorkomt. Voor wat betreft de URAL-375 en de ZIL-131 zit de genoemde installatie duidelijk zichtbaar boven de bestuurderskabine.

(4) Conclusie

De hiervoor beschreven apparatuur benadrukt opnieuw het belang dat de Warschaupakt strijdkrachten toekennen aan het goed kunnen functioneren van steunende/logistieke eenheden in nbc-besmet gebied.

d. Verbindingsmiddelen

(1) Algemeen

Dit zeer beperkte overzicht tracht een inzicht te geven ten aanzien van de radiotoestellen en combinaties daarvan,

welke in gebruik zijn bij Sovjet- en andere NSWP-eenheden.

Daar de radiotoestellen welke aan het eind der vijftiger jaren zijn ontwikkeld en ingevoerd, nu technologisch zeer sterk verouderd zijn, worden deze nu langzamerhand vervangen door een volgende generatie radiotoestellen.

Deze, nu beschikbaar komende, tweede generatie werd ontwikkeld tussen 1960 en 1970. De toestellen zelf zijn opgebouwd uit snel verwisselbare eenheden met voorbedrukte bedrading en zijn gedeeltelijk getransistoriseerd. Dit in tegenstelling tot de eerste generatie die nog voorzien was van buizen, een relatief zeer hoog gewicht had en zeer veel ruimte innam. Opvallend is dat bij de nu ingevoerde toestellen er een einde schijnt te gaan komen aan de zeer grote verscheidenheid van toestellen en er eveneens een frequentie-overlap blijkt te zijn, hetgeen bij de eerste generatie slechts in geringe mate aanwezig was.

(2) Overzicht van de R-serie toestellen/combinaties

R-100 serie	zenders/ontvangers	(landmacht)
R-200 serie	ontvangers	-
R-300 serie	peilers en ontvangers	-
R-400 serie	radio-relay apparatuur	(landmacht)
R-500 serie	-	-
R-600 serie	zenders/ontvangers	(marine)
R-700 serie	-	-
R-800 serie	zenders/ontvangers	(luchtmacht)

De huidige verbinding apparatuur wordt voornamelijk in de Sovjet-Unie voor het gebruik binnen het Warschaupakt ontwikkeld en vervaardigd. Toch zijn er binnen het Warschaupakt landen met een beperkte eigen productie, maar die is, in zijn totaliteit gezien, tamelijk onbeduidend. Het gaat hier dan ook meestal om een bijdrage van bepaalde onderdelen voor de totale productie van verbinding apparatuur.

(3) Toestellen

Als vervangers van de R-105 serie (infanterie), R-108 serie (artillerie), R-109 serie (luchtdoelartillerie) en de R-114 serie, die nog niet een goede frequentie-overlap bezaten, zouden de draagbare R-107 en de in voertuigen gemonteerde R-111 radiotoestellen dienen.

Deze tweede-generatie toestellen werken in het frequentiebereik van 20 - 51,5 MHz.

Deze vervanging bewerkstelligt tegelijkertijd een goede verbinding tussen gemechaniseerde- en tankeenheden.

De R-107 is een draagbaar toestel dat getransistoriseerd is. Deze zender/ontvanger vervangt de eerder genoemde serie toestellen en kan door zijn frequentiebereik zeer nauw samenwerken met de R-111, de R-123 en de R-126.

Datum van invoering	: 1972 ?
Gewicht	: 16 kg
Antenne	: Kulikov staaf of draad
Frequentiebereik	: 20 - 36 en 36 - 51,5 MHz
Aantal vooraf instelbare kanalen	: 4
Modulatie	: FM
Vermogen	: 1 Watt
Afstandsbereik	: 6 km ?
Voeding	: twee nikkel-cadmium batterijen

De R-111 zou slechts gedeeltelijk zijn getransistoriseerd en bevindt zich in voertuigen. Verschillende onderdelen welke deel uitmaken van de R-107 vindt men eveneens terug bij de R-111. Tevens bestrijkt deze R-111 het zelfde frequentiegebied als de R-107.

Datum van invoering	: 1972 ?
Antenne	: staaf (+ 3 meter)
Frequentiebereik	: 20 - 36 en 36 - 51,5 MHz
Modulatie	: FM
Vermogen	: ± 50 Watt
Afstandsbereik	: ?
Voeding	: 26 Volt gelijkstroom

De R-123 met eveneens een frequentiebereik van 20 - 51,5 MHz vervangt op steeds grotere schaal de R-113 bij de tankeenheden. Deze heeft ongeveer dezelfde afmetingen als zijn voorganger en wordt in combinatie met de R-124 intercom-eenheid gebruikt.

Datum van invoering	: omstreeks 1970
Gewicht	: 30 kg
Afmetingen	: 500 x 250 x 200 mm
Antenne	: staaf- of half telesco- pisch
Frequentiebereik	: 20 - 51,5 MHz
Aantal kanalen	: 1260
Kanaalafstand	: 25 KHz
Aantal vooraf instelbare kanalen	: 4
Modulatie	: FM
Vermogen	: 20 Watt

(R-123 vervolg) Afstandsbereik : met één antenne sectie
4 km, met complete
staafantenne (= 4 sec-
ties) 20 km, met half
telescopische antenne
40-70 km

Voeding : 24 Volt (= boordvoe-
ding)

De R-130 zou een enkelzijband (EZB) toestel zijn dat slechts gedeeltelijk getransistoriseerd is en dat de R-112 lijkt te gaan vervangen als radiotoestel voor gepantserde commandopost voertuigen bij gemechaniseerde eenheden. Verkregen informatie geeft aan dat dit toestel bij de Sovjet zowel als bij de Oostduitse en Hongaarse landstrijdkrachten in gebruik is.

Datum van invoering : 1972

Antenne : staaf- of telescopi-
sche antenne

Frequentiebereik : 1,5 - 10 MHz

Aantal kanalen : 850

Kanaalafstand : 10 KHz

Modulatie : FM - AM - EZB

Voeding : 26 Volt

Vermogen : 40 Watt

Afstandsbereik : 50 tot 150 km

Vermeldenswaard is de verkregen informatie omtrent de R-140. Dit (waarschijnlijk) EZB-toestel lijkt de vervanger te gaan worden van de R-118 serie. Ook hier weer een vervangend toestel dat gedeeltelijk zou zijn getransistoriseerd.

Datum van invoering : 1969

Frequentiebereik : 1 - 8 MHz
1,5 - 30 MHz ?

Modulatie : AM

Voeding : voertuig generator

Vermogen : 1200 Watt ?

Afmetingen : 1700 x 1200 x 500 mm

Afstandsbereik : 1500 km (telegrafie),
90 km (telefonie)

Dragend voertuig : ZIL-157, ZIL-131

Gewicht : ± 600 kg

Waarnemingen hebben uitgewezen dat deze zender/ontvanger combinatie behalve bij de Sovjet-Unie, ook reeds bij de NVA en Hongaarse landstrijdkrachten in gebruik is.

De R-129 zou voorbestemd zijn om de toestellen van de R-104 serie te gaan vervangen. Verkregen informatie geeft de aanwijzing dat het hier om een draagbaar EZB-toestel zou gaan.

Datum van invoering	: ?
Frequentiebereik	: 1 - 10,99 MHz
Vermogen	: \pm 9 Watt
Aantal kanalen	: 1000
Kanaalafstand	: 10 KHz
Gewicht	: \pm 18 kg

Bij de NVA hebben waarnemingen uitgewezen dat men daar sedert twee jaar gebruik maakt van de SEG-15D. Dit in eigen land geproduceerde toestel refereert men waarschijnlijk boven de in de Sovjet-Unie gebouwde R-125. De SEG-15D is een EZB-toestel en zou zowel voor telefonie als telegrafie te gebruiken zijn en wordt vaak waargenomen op een UAZ-69 jeep waarbij de, onder een hoek van 45° geplaatste telescopische, antenne dan aan de rechter zijkant van het voertuig is te zien. Tevens wordt deze antenne waargenomen op de BTR-60PB voertuigen, hetgeen er op zou kunnen duiden dat deze zender/ontvanger ook in gepantserde personeelsvoertuigen wordt gebruikt.

Datum van invoering	: 1973
Frequentiebereik	: 1,6 - 11,99 MHz
Vermogen	: 15 Watt
Afstandsbereik	: 100 - 300 km
Dragend voertuig	: UAZ-69, BTR-60PB
Antenne	: telescopisch

Over de gehele R-300 serie is zeer weinig informatie beschikbaar. Deze serie zou kunnen worden ingezet als peilstation en/of stoorzender daar het frequentiebereik van deze toestellen/combinaties veel overeenkomst zou vertonen met hetgeen men bij de NAVO gebruikt.

Voor wat betreft de R-400 serie kan worden gesteld dat deze serie radio-relay combinaties, langzaam maar zeker vervangen gaat worden door nieuwe toestellen/combinaties, waarbij gebruik is gemaakt van meer geavanceerde technologie.

(4) Conclusie

Bij al deze nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de telecommunicatie ligt de nadruk bij de Warschaupakt strijdkrachten op het terugbrengen van de grote verscheidenheid aan toestellen en combinaties daarvan. Tevens werd daardoor een dusdanige frequentie-overlap verkregen dat de diverse wapens en dienstvakken beter dan tot nu het geval was met elkaar kunnen samenwerken.

Tenslotte, maar zeker niet minder belangrijk, heeft men op het gebied van vercijferapparatuur en dergelijke een grotere verbindingseveiligheid verkregen. Daardoor wordt het intercepteren en storen van de te gebruiken frequenties van de Warschaupakt strijdkrachten door NAVO-eenheden een nog moeilijker opgave.

Confidentieel 6. Personalia

a. Bevorderingen bij de NVA

Op 20 februari 1976 (20-jarig bestaan van de NVA) werden de navolgende officieren door de 1e secretaris van het Centraal Comité van de SED, tvs voorzitter van de Nationale Verdedigingsraad, Honecker, bevorderd en wel:

- tot kolgeneraal

ltgen Stechbarth, H., C-Landstrijdkrachten tvs plv Mindef (4/75)

- tot ltgeneraal

genmaj Brünner, H., plv Hfd Afd Pol Zaken /Mindef (5/75)

genmaj Handke, H., C-MD III (4/75)

genmaj Rothe, W., Hfd Afd Pol Zaken/Commando Landstrijdkrachten, tvs plv C-Landstrijdkrachten

- tot genmajoor

kol Geisler, H., Hfd Afd Pol Zaken tvs plv C-Officiersschool der Landstrijdkrachten "Ernst Thälmann"

kol Hampel, H. ?

kol Kalkow, G., Hfd Afd Transport /Mindef (3/70)

kol Kalwert, G., Hfd Afd Juridische Zaken /Mindef (6/73)

kol Müller, K.H., Hfd Afd Techniek /Mindef (6/73)

kol Raubach, R., Hfd Afd Pol Zaken, tvs plv C-Militaire Akademie "Friedrich Engels" (1/74)

kol Dietzsch, R., ?

kol Gregori, Th., ?

kol Ludwig, H., ?

kol Paduch, W., ?

kol Paukau, A., ?

kol Richter, R., ?

kol Schieck, H., ?

kol Wendt, D., ?

kol Wöllner, E., ?

b. Onderscheidingen

Eveneens op 20 februari 1976 werden o.a. de navolgende officieren onderscheiden en wel met:

(1) "Vaterländische Verdienstorde" in goud:

ltgen Prof Dr Gestewitz, H.R., Hfd Centraal Hospitaal van de NVA (12/75)

genmaj Heitsch, H., 1e plv C-Militaire Akademie "Friedrich Engels" (12/74)

ltgen Riedel, S., ?

SBN Irmscher, H. C-Officiersschool "Karl Liebknecht"/Volksmarine (12/72)

genmaj Pahnke, Hfd Afd Pol Zaken, tvs plv C-Lsk/LVD (10/74)

(2) "Vaterländische Verdienstorde" in zilver:

ltgen Arnold, H., ?

genmaj Bär, H., C-Grenskommando Noord (1/76)

genmaj Ebertz, W., C-Officiersschool "Rosa Luxemburg" van de Grenstroepen (7/74)

genmaj Herkner, W., Chef Staf Commando Grenstroepen (4/74)
tvs Hfd van het Comité Armee Sport Verein "Vorwärts" (8/75)

genmaj Lorenz, G., Hfd Afd Pol Zaken Commando Grenstroepen (12/74)

genmaj Schütz, R., ? / Commando Grenstroepen (9/74)

genmaj Skerra, H., ? / Mindef (12/75)

(3) "Vaterländische Verdienstorde" in brons:

genmaj Bilan, H., Hfd Afd Pol Zaken, tvs plv C-MD III (11/74)

genmaj Geier, B., C-Grenscommando Midden (10/75)

genmaj Seefeld, A., C-4 Mechdiv (8/75)

genmaj Sieg, H., C-7 Tkdiv (1/76)

alsmede 23 andere b.d. en actief dienende militaire functionarissen.

DEEL II: Midden-Oosten/Afrika

heim

1. Samenvattinga. Libanon

Nadat de gevechten opnieuw in volle hevigheid waren ontbrand, waarbij de rol van Syrië van verschillende zijden werd bekritiseerd, is er weer een betrekkelijke rust teruggekeerd. De kansen op een definitieve regeling lijken iets groter nu president **Franjieh** vervangen zal worden.

b. Egypte

Egypte heeft zijn vriendschapsverdrag met de SU opgezegd. Hierdoor wordt ze gedwongen naar alternatieve militaire en economische hulp te zoeken. Voor de SU betekent het vooral ook militair een belangrijk verlies in het Midden-Oosten, omdat het gebruik van Egyptische havenfaciliteiten haar ook werd ontzegd. Het **contact is echter niet helemaal** verbroken, wat blijkt uit een nieuwe handelsovereenkomst.

c. Afar- en Issaland

De komende onafhankelijkheid van het gebied leidt tot binnenlandse (de strijd tussen de stammen van de Afars en de Issas) en buitenlandse problemen (de Somalische territoriale aanspraken). Een verdere complicatie is het al dan niet mogen blijven bestaan van de Franse marine-basis in Djibouti.

heim

2. Libanon

Nadat in januari en februari, op enige incidenten na, de rust in Libanon grotendeels was teruggekeerd, nam de spanning begin maart weer sterk toe, waarbij weer op grote schaal gevechten uitbraken tussen Christenen, Moslims en Palestijnen.

Een belangrijk element werd "het leger van Arabisch Libanon" (LAA), onder aanvoering van de in december jl. gedeserteerde luitenant Ahmed Al-Khatib. Dit leger streeft ernaar Libanon tot één der "confrontatielanden" te maken in het Arabisch-Israëliësch conflict. De voornaamste doelstellingen van de LAA m.b.t. het Libanese geschil zijn:

- Het verzwakken van het Libanese leger, dat een belangrijke steun vormt voor de Libanese overheid en de door Syrië gepropageerde regeling;
- De Libanese overheid en Syrië dwingen om meer aandacht te besteden aan de belangen van de linkse groeperingen. Vooral in het zuid-oosten, maar later ook in het noorden, slaagde de LAA erin verschillende legerkampen en installaties te overmeesteren.

Op 11 maart vond er een militaire staatsgreep plaats o.l.v. gen-maj Azez el Ahdab. Hij kondigde zich via de televisie aan als "tijdelijk gouverneur van Beiroet". Hij eiste o.a.

- het aftreden van president **Franjieh**
- het aftreden van het Libanese kabinet o.l.v. Karami
- het binnen 1 week bijeenroepen van het parlement om een nieuwe president te kiezen.
Ahdab's coup mislukte grotendeels, maar had wel gevolgen, t.w.
- het gaf uitdrukking aan het groeiend wantrouwen tegen president **Franjieh**
- het versnelde de desintegratie in het Libanese leger. Naast de deserteurs die met hun wapens naar huis gingen (vnl. de Christenen), werden de strijdkrachten in 3 groepen opgedeeld:
 - de grootste groep: de LAA;
 - een groep rond Ahdab;
 - de kleinste groep, welke trouw bleef aan president **Franjieh**

Intussen had president Franjieh verklaard niet te zullen aftreden, tenzij het parlement daar om zou vragen en de Hoge Raad hem daartoe zou dwingen.

Op 15 maart werd melding gemaakt van een tot stand gekomen Unie tussen de strijdkrachten van Ahdab en al Khatib. Dit vormde in feite het bewijs voor het mislukken van de coup en het betekende dat de deelnemers aan de staatsgreep de activiteiten van de LAA gingen steunen. Inmiddels zagen Ahdab's aanhangers af, van het gebruik van geweld tegen de president, nadat zij door Syrische eenheden tot staan waren gebracht. Deze Syrische steun aan **Franjieh** leidde tot een verkoeling in de verhouding tussen Damascus en enkele Palestijnse groeperingen. Het Volksfront voor de bevrijding van Palestina, riep zelfs om uitstoting van de, door Syrië gesteunde, Saiqa-commando's uit de Palestijnse bevrijdingsorganisatie, de PLO.

Eind maart keurde het kabinet een amendement op de grondwet goed, die het voor het parlement mogelijk moest maken president **Franjieh** te vervangen. Het amendement voorzag erin, dat de verkiezing van een nieuwe president mogelijk wordt binnen zes maanden vóór het einde van de presidentiële zittingsduur van 6 jaar. Op 10 april gaf het parlement zijn goedkeuring aan het amendement.

Ook eind maart moest, als gevolg van linkse aanvallen in de directe omgeving van het presidentiële paleis, **Franjieh** vertrekken naar Junie, ten noorden van Beiroet. Dit kon worden aangemerkt als prestigieus verlies voor Syrië, welk land steeds had proberen te voorkomen, dat er geweld tegen Franjieh zou worden gebruikt. De Syriërs ondervonden steeds meer moeilijkheden, vooral van linkse groeperingen o.l.v. Jumblatt, die steun kregen van Irak en Libië. PLO leider Arafat ging samenwerken met Jumblatt om de Saiqa-inval in Libanon terug te dringen. Arafat zoekt hulp bij koning Khaled van Saoedi-Arabië en president Sadat van Egypte, waarbij hij de Syriërs beschuldigde er op uit te zijn Zuhir Mohsin, de Saiqa-voorman, zijn plaats in de PLO te laten innemen.

Kol Khaddafi van Libië liet weten bereid te zijn Jumblatt's strijdkrachten en de LAA te steunen in hun strijd tegen iedere buitenlandse (lees: Syrische) inmenging in Libanon. Syrië reageerde met een blokkade van de toegangswegen over zee, om te voorkomen dat de tegenstanders van de Syrische interventie werden bevoorrad.

De Amerikanen hebben zich niet verzet tegen de Syrische inmenging. Naast de Amerikaanse afgezant in Libanon, Brown, kwam ook een Franse deskundige, Gorse, om samen een bijdrage te leveren aan een vredesoplossing in Libanon. Beiden hebben zich achter de Syrische initiatieven opgesteld, reden waarom Jumblatt c.s. zich sterk tegen hun aanwezigheid heeft verzet, hoewel dit verzet in april wat afgenomen is door een, wat zij beiden noemden, "bevredigend" gesprek tussen Jumblatt en Brown. In april werd er weer een wapenstilstand gesloten, die aanvankelijk geen succes was maar tegen het einde van april vrij redelijk werd nageleefd. Na eerst halsstarrig te weigeren zijn handtekening te zetten onder het amendement, heeft Franjieh dit dan toch op 24 april gedaan, waardoor de verkiezing van een nieuwe president mogelijk is geworden.

(B-2) (GR) (R) (W)

Commentaar: El Khahib, leider van de LAA, is 30 jaar, een Sunni Moslim, die diende als luitenant in de Libanese strijdkrachten. In december deserteerde hij samen met 40 soldaten, 3-5 tanks en enige andere wapens. Hij vestigde zich in het Bukka gebied en riep officieel de vestiging van de LAA uit. In februari voegden zich een groot aantal deserteurs uit het Libanese leger bij de strijdkrachten van El-Khatib. Dit legertje zou nu bestaan uit \pm 500 deserteurs (meest Moslims) van het Libanese leger en \pm 1.000 linkse terroristen. De LAA ontvangt financiële en andere steun van verschillende zijden:

- de salarissen worden betaald door El Fatah, die wil voorkomen dat de LAA binnen de invloedssfeer van het Palestijnse afwijzingsfront komt;
- de LAA krijgt financiële steun van Irak en Libië, omdat beide landen mogelijkheden zien de LAA te gebruiken als struikelblok voor Syrische initiatieven;
- de progressieve nationale krachten in Libanon steunen de LAA, want zij zien er een goed alternatief in voor het door de Christenen gedomineerde Libanese leger.

Syrië wil het probleem van het bestaan van de LAA wel oplossen, maar ziet nog geen mogelijkheid om het probleem aan te pakken.

Generaal-majoor Azez al Ahdab, leider van de staatsgreep, is 53 jaar oud, een Sunni Moslim, afkomstig uit Tripoli. Hoewel zijn politieke overtuiging niet bekend is, wordt aangenomen, dat hij behoort tot de gematigde Moslims die voorstanders zijn van gelijkheid tussen de twee Libanese religieuze gemeenschappen.

De houding van de verschillende groeperingen in Libanon tegenover de staatsgreep kan als volgt worden omschreven:

De Christelijke rechtervleugel bewandelde een middenweg.

Zij erkenden dat president **Franjeh** onder de heersende omstandigheden niet te handhaven was en konden zich tevens met de deelnemers aan de staatsgreep (meest Maronitische Christenen) identificeren. Zij eisten echter, dat de vervanging van **Franjeh** zonder militair geweld zou gebeuren en dat het leger het bestuur over het land, zodra mogelijk, zou teruggeven aan het civiel-politieke apparaat.

De gematigde Moslims steunden in het algemeen de staatsgreep, omdat zij geloofden dat Ahdab niet streefde naar radicale veranderingen, alsmede wegens zijn sociale achtergrond (afkomstig uit een rijke Sunni Moslim familie).

De linkse groeperingen konden zich niet identificeren met de groep rond Ahdab, maar waren toch tevreden met de staatsgreep, omdat die ten doel had **Franjeh** te vervangen, terwijl de coup ongetwijfeld de Syrische initiatieven (voor een tijd) zou verstoren. De Palestijnen verklaarden de staatsgreep tot een interne Libanese aangelegenheid, waarin zij geen partij waren.

De staatsgreep mislukte omdat:

Ahdab niet in staat was een groot deel van het leger achter zich te scharen en niet in staat bleek het stugge verzet van **Franjeh** te breken;

Het Syrische streven om tot een regeling voor Libanon te komen, werd vooral gesteund door Jordanië en in een wat mindere mate door Saoedi-Arabië. Hiertegen hebben zich verklaard, naast de linkse groeperen in Libanon zelf, Libië (als belangrijkste steunverlener aan die linkse groepen) en Irak (uit angst dat Syrië Libanon zou willen integreren in het Syrisch-Jordaanse confederatie-streven).

Ook Egypte is gekant tegen het Syrische optreden en heeft een Arabische oplossing voor het Libanese conflict voorgesteld, dat overigens maar weinig weerklank heeft gevonden. De VS hebben zich niet openlijk gekant tegen de Syrische initiatieven, terwijl de SU een afwachtende houding heeft aangenomen. Israël, tot slot, heeft zeer terughoudend gereageerd op de Syrische interventie, waarschijnlijk ook op aandrang van de VS en heeft alleen gewaarschuwd in actie te zullen komen als de veiligheid van Israël in gevaar komt.

Verwacht mag worden, dat binnen zeer korte tijd een nieuwe president benoemd zal worden. De kandidatuur van de gematigde Christen, Edde, wordt gesteund door Yumblatt's progressieven, maar stuit op weerstand van Damascus, wegens zijn **houding t.o.v. de Syrische interventie**.

Een andere kandidaat is de gouverneur van de Centrale Bank, Sarkis, die aanvaardbaar is voor de Christelijke Falangisten en Syrië, maar niet zo populair schijnt te zijn in het parlement.

Gesteld moet echter worden, dat het probleem Libanon

niet automatisch met een nieuwe president is opgelost. Zoals reeds eerder werd gesteld, blijft de discrepantie tussen Christenen en Moslims, de Palestijnse aanwezigheid en de verschillende en tegengestelde houdingen van de Arabische landen t.a.v. het probleemgebied, een spoedige en afdoende oplossing in de weg staan.

3. Egypte

In februari bezocht de Egyptische president, Sadat, Saoedi-Arabië, Oman, de Verenigde Arabische Emiraten, Bahrein, Qatar en Koeweit. Sadat heeft van deze landen in totaal de volgende economische hulp gekregen:

- a. een onmiddellijke schenking van \$ 700-800 miljoen;
- b. de oprichting van een fonds voor Egyptische ontwikkelingsprojecten in de periode 1976-1980;
- c. het financieren van wapenovereenkomsten met het Westen.
Op 14 maart diende Sadat bij de Volksraad (= parlement) en het Centraal Comité van de ASU een ontwerp-wet in om tot opzegging te komen van het Sovjet-Egyptisch verdrag van vriendschap en samenwerking, daterend uit 1971, welk ontwerp op 15 maart door de Volksraad werd goedgekeurd (307 stemmen voor en 2 tegen). Deze eenzijdige Egyptische opzegging volgde direct op een brief die Sadat van partijleider Brezhnev had ontvangen. Een van de redenen voor de opzegging is de Sovjet weigering de Mig-21 vliegtuigen te reviseren, alsmede de weigering dit door India te laten doen dan wel van India reserve-delen voor de vliegtuigen te betrekken. Inmiddels maakte Sadat bekend wel vliegtuigmotoren van China te hebben ontvangen, terwijl in april bekend werd, dat China reserve-delen voor, in de SU gekochte, wapens aan Egypte gaat leveren.
Zowel Sadat als zijn minister van Buitenlandse Zaken, Fahmi, spraken de hoop uit dat ondanks het verbreken van het vriendschapsverdrag de handelsrelaties normaal zouden blijven bestaan. Aanvankelijk weigerde Moskou het handelsprotocol voor 1976 te tekenen. Eind april vonden echter toch handelsbesprekingen in Moskou plaats, welke tot een overeenkomst zouden hebben geleid. Op 25 maart stelde Sadat, in een interview met de Washington Post, de Sovjets bevolen te hebben op 14 april al hun materieel uit de Egyptische havens te hebben verwijderd.

(B-2) (R) (W)

Commentaar: De schenking die Sadat tijdens zijn bezoek aan de landen van het Arabisch schiereiland heeft gekregen, komt overeen met ongeveer de helft aan buitenlandse valuta van Arabische landen, waarop Egypte voor 1976 had gerekend.

De andere helft die Egypte in de vorm van ontwikkelingsleningen wilde hebben, is toegezegd. De schenking en de financiering van de wapenaankopen verlichten de last van de defensie-uitgaven en het probleem van de tekorten op de betalingsbalans. De Arabische ontwikkelingshulp stelt Egypte in staat, samen met de andere hulpbronnen, een zelfde

ontwikkelingsniveau te bereiken als in 1975. Nadat Sadat ongeveer een half jaar heeft geprobeerd met Moskou een soepele regeling te treffen t.a.v. de aflossing van de Egyptische schulden en de levering van nieuw wapentuig en reserve-delen (hij gebruikte daarvoor o.a. de onderhandelingscapaciteiten van de Egyptische communist Lutfi Al-Khuli, waarbij ook de maritieme faciliteiten van de Egyptische havens die in juni 1975 gedeeltelijk werden opgeschort, maar begin dit jaar weer waren verlengd, in de gesprekken werden betrokken), heeft hij nu besloten het vriendschapsverdrag te verbreken.

Dit betekent voor de SU dat zij een erg belangrijk steunpunt in het Midden-Oosten zijn kwijtgeraakt. Het betekent aan de andere kant voor Egypte het missen van een belangrijke leverancier van economische en vooral militaire bijstand.

Het noodzaakt Egypte naar alternatieven te zoeken. De binnenlandse economische toestand is uitermate zwak. Sadat zal om zich te kunnen teweerstellen tegen binnenlandse oppositie, snel met ingrijpende maatregelen moeten komen waarbij buitenlandse hulp onvermijdelijk is. President Sadat bezocht dan ook al enige Europese landen, terwijl vice-president Moebarak in China op bezoek was.

Wat de defensie betreft, staat het leger nog steeds achter Sadat. Maar de militairen verwachten wel, dat hij het leger op een niveau van inzetbaarheid zal weten te houden, wat echter steeds moeilijker schijnt te worden. Het zoeken naar alternatieven voor de Sovjet wapenleveranties gaat voort. Enig succes heeft men reeds geboekt met China, Joegoslavië, Frankrijk, Engeland en Italië, terwijl Egypte hoopt, vooral na de presidentsverkiezingen in de VS, van Washington modern militair materieel los te krijgen.

Als gevolg op de eenzijdige opzegging van het vriendschapsverdrag, kwam de ontzegging aan de SU van het gebruik van de maritieme faciliteiten in de havens van Alexandrië, Mersa Matruh en Sollum.

Dit is voor het Sovmedron (Soviet Mediterranean Squadron) bijzonder nadelig. Gelijkwaardige alternatieven, zij het dat de SU nu uitgebreider gebruik zou willen gaan maken van Syrische en Joegoslavische havens, zijn voorshands nog niet te vinden. Deze gehele ontwikkeling heeft voor de SU verschillende verreikende implicaties.

- a. het vergroot de Sovjet afhankelijkheid van Syrië en vergroot de manoeuvreerruimte van dit laatste land;
- b. het zou de spanning in het Midden-Oosten kunnen vergroten en de verhouding tussen VS en USSR kunnen verscherpen.

4. Afar- en Issaland

confidentieel

De Franse regering heeft op 31 december jl., na een onderhoud met de premier van het overzeese gebiedsdeel Afar- en Issaland (het voormalige Frans Somaliland, dat ligt tussen Somalië en Ethiopië aan de Rode Zee), Ali Aref, de komende onafhankelijkheid aangekondigd, waarbij de Fransen zouden kunnen blijven beschikken over hun Rode Zee basis in Djibouti. Hierdoor zijn de volgende problemen, die overigens al sinds enige jaren bestaan, scherper naar voren gekomen:

- de Somalische aanspraken op het gebied;
- de onderlinge strijd tussen de twee belangrijke stammen: de Afars en de Issas.

Begin februari werd een bus met Franse schoolkinderen ontvoerd door leden van het door Somalië gesteunde FLCS (Front de la Libération de la Côte des Somalis).

De bus werd naar de Somalische grens gereden, waar Franse militairen overgingen tot een gewelddadige actie, waarbij alle kapers, 2 kinderen en een Somalische soldaat omkwamen.

Op 5 februari zond Frankrijk bijna 1.000 militairen naar Afar- en Issaland en 6 februari werden drie oorlogsschepen naar het gebied gestuurd. Volgens Somalië zou op 5 februari een aanval door Franse eenheden zijn uitgevoerd op het Somalisch grensdorp Loyada, waarbij 17 Somaliërs zouden zijn omgekomen. Op 7 februari werd een door de FLCS ontvoerde Franse schooljongen in Mogadiscio vrijgelaten.

Het conflict heeft zich tot nu toe niet verder toegespitst en Frankrijk en Somalië hebben de Veiligheidsraad laten weten een gesprek over de kwestie Afar- en Issaland te willen voeren, waarbij Egypte bemiddelend zou optreden.

(C-3) (W)

Commentaar: Het politieke evenwicht in het land hangt af van de numerieke sterkte van 2 stammen: de Issas die vóór 1967 het grootst in aantal waren en de Afars die door de Fransen, vooral wat de openbare functies betreft, altijd zijn bevoorrecht. Volgens een schatting van 1973 zijn nu de Afars duidelijk in de meerderheid (82.000 Afars tegen 62.000 Issas). In het gebied bestaan 3 partijen:

- (1) UNI (Union nationale pour l'indépendance), een Afarpartij, die door de Fransen tot nu toe steeds bevoorrecht werd. Premier Aref behoort tot deze partij.

De UNI voert de besprekingen met de Fransen over de onafhankelijkheid en is niet gekant tegen een blijvende Franse militaire aanwezigheid. Ethiopië maakt zich enigszins zorgen om Aref's steun aan de opstandige groep Afars in Ethiopië en de steun aan het bevrijdingsfront in Eritrea. Toch wil Aref wel een goede verstandhouding met Ethiopië om zich enigszins te weer te stellen tegen Somalische aanspraken op het gebied.

- (2) LPAI (Ligne populaire africaine pour indépendance

o.l.v. Hassan Gouled en Ahmed Dini is de belangrijkste legale oppositie-groep. Heeft vnl. steun van de Issas, maar krijgt sinds kort ook steun van groepen Afars. De partij verzet zich vooral tegen een onafhankelijkheid, waarbij de macht zonder meer overgaat naar Ali Aref. De LPAI eist nieuwe en vrije verkiezingen.

- (3) FLCS (Front de la Libération de la Côte des Somalis), welke wordt gesteund door Somalië. Zij deelt grotendeels de LPAI doeleinden, maar is militant en wil het gebied bevrijden door middel van een gewapende opstand.

Aref kan op 23 van de 40 stemmen in het parlement rekenen, waarbij echter vele van die 23 stemmen louter en alleen vanwege een gemeenschappelijke Afar-afkomst worden gegeven.

Somalië en Ethiopië hebben tegenstrijdige belangen. Somalië wil een onafhankelijkheid, maar met een mandaat van het volk, dat zijn vrije wil te kennen geeft. Als dit niet gebeurt zal Somalië daaruit zijn consequenties trekken, wat op een inmenging van buitenaf in Afar- en Issaland duidt. Met in het hoofd de nog levende gedachte aan één grote Somalische staat, beangstigt dit vooral Ethiopië. Tevens heeft Ethiopië belangen bij de haven van Djibouti, nu zij door de guerilla in Eritrea niet over de havens Assab en Messawa kan beschikken. De moeilijkheden in Afar- en Issaland zijn internationaal gezien vooral van belang vanwege de strategisch belangrijke positie van dit relatief kleine gebied, gelegen aan de ingang van de Rode Zee tegenover het op de SU georiënteerde Zuid-Yemen en naast het eveneens op de SU gerichte Somalië.

De SU bezit zowel in Somalië als Zuid-Yemen uitgebreide faciliteiten voor marine en luchtmacht. De huidige Franse basis blijft om die reden belangrijk als één van de Westerse steunpunten in de Indische Oceaan en de Rode Zee als toegangsweg naar het Suezkanaal.

OEFENING "KAUKASUS"1. Algemeen

Geheel volgens de richtlijnen van de CEVS-overeenkomst werd op 4 januari 1976 door de Sovjet-Unie de oefening "KAUKASUS" officieel aangekondigd.

Als oefengebied werd opgegeven KUTAISI - YEREVAN - TBLISI en als periode 25 januari - 6 februari.

Eveneens volgens de officiële aankondiging zou aan de oefening worden deelgenomen door landstrijdkrachten, luchtstrijdkrachten, luchtlandingstroepen en "assault-eenheden". Dit alles met als doel "het beoefenen van optreden onder winterse omstandigheden".

Turkije, Griekenland, Bulgarije, Roemenië en Joegoslavië werden uitgenodigd waarnemers te zenden.

Opmerkelijk is de uitnodiging aan het adres van de vier Balkanlanden, die "geografisch" niet bij de oefening waren betrokken. Politieke opportuniteitsoverwegingen zullen hieraan niet vreemd zijn geweest. Men kan hierbij denken aan de eind januari te Athene gehouden conferentie over Balkan-samenwerking, de Griekse en Turkse moeilijkheden met de Verenigde Staten en de gewijzigde opstelling van die landen tegenover de NAVO.

2. Uitvoering van de oefening

In de uitvoering van de oefening vallen drie fasen te onderkennen:

- Fase 1: Voorbereidingsfase (17? - 25 januari).
- Fase 2: Commandostafoefening met relatief omvangrijke troepen-deelname (25 januari - 1 februari).
- Fase 3: Gevechtsoefeningen/Demonstraties (2 - 6 februari).

Gezien het feit dat de, in het kader van de CBM's uitgenodigde waarnemers slechts gedeelten van Fase 3 mochten bijwonen, lijkt de vraag gewettigd of deze gedeelten werkelijk deel uitmaakten van de oefening.

De indruk bestaat dat deze demonstraties slechts voor "de tribunes" werden uitgevoerd.

Als gevolg van slechte weersomstandigheden (voor een gedeelte van de Kaukasus was de noodtoestand afgekondigd) konden bepaalde facetten niet volledig worden uitgevoerd, zoals "air-mobile"- en luchtlandingsoperaties.

a. De voorbereidingsfase

Gedurende de voorbereidingsfase werden deelnemende eenheden van land- en luchtmacht naar de hun toegewezen (verzamel-) gebieden verplaatst, werden de diverse verbindingscentra opgezet en de verbindingen getest.

Deze voorbereidingsfase werd waarschijnlijk vanuit Moskou geleid. Er zijn aanwijzingen dat dit o.m. geschiedde met behulp van "airborne-commandposts".

b. De commandostafoefening (25 januari - 1 februari)

Dit betrof een twee-partijenoefening, waarschijnlijk geleid door St-MD Transkaukasus.

Toezicht werd uitgeoefend door het ministerie van defensie te Moskou.

De verdeling van de deelnemende landstrijdkrachten over de beide partijen was als volgt:

"Oost-Partij":	7 Gde Lr met 26 Mechdiv, 164 Mechdiv en (tussen Kirovokan en Yerevan) 261 Mechdiv;
"West-Partij":	45 Lr met 14? Mechdiv, 11 Gde? (tussen Akhalkalaki en Gori) Mechdiv en 10 Gde? Mechdiv.

Met betrekking tot de AOT, BOT en verloop van deze oefening zijn geen gegevens beschikbaar.

Als de oefening "KAUKASUS" mede ten doel had om bepaalde operatief/strategische plannen te beproeven, dan is dit in deze fase gebeurd.

c. De gevechtsoefening/demonstraties (2 - 6 februari)

Dit gedeelte van de oefening vertoonde grote overeenkomst met de bekende Warschaupakt-manoeuvres in het verleden (b.v. Waffnbruderschaft, Schild enz).

Bepaalde onderdelen van militaire operaties of bepaalde, veelal spectaculaire, gevechtshandelingen werden gedemonstreerd.

Bij "KAUKASUS" stonden hierbij het ontmoetingsgevecht en uiteraard de aanval, ditmaal tegen een zich ter verdediging ingerichte vijand, centraal.

Het ontmoetingsgevecht werd uitgevoerd (gedemonstreerd) door twee mechregimenten.

De "West-Partij" in dit gevecht maakte gebruik van helicopters, t.w. de MI-8 (HIP) voor de aanvoer van versterkingen tot vlak achter de VLET en de MI-24 (HIND) als "gunship" in de rol van flankbeveiliging en bij directe steun aan de voorste eenheden. Verkenningen en CAS werden eveneens uitgevoerd door MIG-23 FLOGGERS.

Nadat de "Oost-Partij", het ontmoetingsgevecht had verloren, trok deze zich ca. 150 km terug en richtte zich ter verdediging in.

Het is niet geheel duidelijk of deze terugtocht door de "West-Partij" werd "benut" om de achtervolging te beoefenen. Gezien echter het feit dat aan dit aspect relatief veel aandacht wordt besteed bij de opleiding van de Sovjet strijdkrachten, kan worden aangenomen dat dit wel het geval was.

Het geheel eindigde met een aanval door de "West-Partij" op de ter verdediging ingerichte "Oost-Partij".

De aan deze gevechtsoefeningen/demonstraties deelnemende eenheden waren waarschijnlijk samengesteld uit elementen (bataljons?) van alle tot het MD-Transkaukasus behorende divisies.

Zoals reeds werd gesteld werden de buitenlandse waarnemers slechts toegelaten tot deze laatste fase van de oefening welke een sterk demonstratiekarakter vertoonde.

Het is duidelijk dat deze goed voorbereide en gerepeteerde demonstraties weinig inzicht verschaffen in de werkelijke prestaties van mens en materieel en niet zonder meer als representatief behoeven te worden beschouwd.

Voorzover bekend werd niet of slechts in beperkte mate deelgenomen door de in het MD-Transkaukasus gelegerde "luchtmobiele brigade". Zou dit wel zijn gebeurd dan zou dat wellicht enig inzicht hebben verschaft in de Sovjet visies t.a.v. de inzet van dit type eenheden.

Aangenomen wordt dat inzet van deze eenheid wel was geplanned, maar wegens slechte weersomstandigheden niet werd uitgevoerd. Het lijkt aannemelijk dat deze brigade ter ondersteuning van de operaties van de "West-Partij" achter de linies van de "Oost-Partij" zou zijn ingezet.

3. Ervaringen van de uitgenodigde waarnemers

a. Verleende faciliteiten

- transport;
- begeleidingsofficieren;
- één observatiepost voor elke demonstratie;
- telefoonverbinding met de respectievelijke ambassades;
- geen douane- of andere contrôles;
- slaapgelegenheid, maaltijden en medische verzorging;
- naamplaatjes en nationaliteitsvlaggetjes bij de maaltijden;
- herinneringsmedaille;
- iedere morgen Moskou en plaatselijke kranten.

b. Opgelegde beperkingen

- installaties, staven, eenheden, uitrusting noch veldversterkingen konden worden bezocht c.q. van nabij bekeken;
- fotograferen en/of filmen was verboden;
- faciliteiten voor een inspectietocht door het oefeningsgebied werden niet verleend.
- adequate informatie werd niet verstrekt en er was geen gelegenheid contact te hebben met bevelhebbers en commandanten (uitzonderingen hierop zijn de minister van Defensie, (MSU Grechko en de Bevelhebber van MD-Transkaukasus , Ltgen Melnikov));
- nummers en locaties van eenheden werden geheim gehouden;
- het aantal observatieposten was te beperkt;
- de waarnemers stonden onder voortdurende contrôle;
- de begeleidingsofficieren verschaften geen gegevens betreffende de oefening;
- in de omgeving van de slaapkamers waren wachten geposteed.

c. Bijzonderheden m.b.t. het waargenomene

- aan de demonstraties werd naar schatting deelgenomen door ongeveer twee mechregimenten en een tankregiment - totaal ca. 5.200 man;
- nieuwe uitrustingsstukken en/of tactieken werden niet getoond;
- de meeste tanks waren van het (oude) type T-54 de weinige tanks van het type T-55 deden dienst als commandovoertuig voor compagnies en pelotonscommandanten;
- de bij de oefening betrokken gepantserde personeels- (gevechts-) voertuigen waren vrijwel allemaal van het type BMP;
- helikopters van het type MI-8 werden ingezet als transportmiddel, van het type MI-24 als vuursteunmiddel.

4. Aanvullende opmerkingen

De NAVO-rapportage terzake suggereert dat de belangrijkste fase van de oefening op 2 februari begon.

Hierbij dient echter te worden aangetekend dat dit slechts van kracht is wanneer men de periode gedurende welke de waarnemers aanwezig waren, als maatstaf hanteert. Gaat men echter uit van het verloop van alle met de oefening gerelateerde activiteiten, dan dient de indeling als vermeld onder punt 2 te worden aangehouden.

5. Slotopmerkingen

Zonder afbreuk te doen aan het belang dat dient te worden gehecht aan deze eerste Sovjet CBM, moet vanuit militair oogpunt worden gesteld dat het werkelijk voor ons van belang zijnde Sovjet (WP-) oefenpatroon in Centraal Europa (commandostaf- en verbindingsoefeningen) niet of nauwelijks door mogelijk toekomstige Sovjet CBM's in de Centrale Sector beïnvloed wordt.

In dit verband zij vermeld, dat in januari in Tsjechoslowakije de bilaterale Sovjet/Tsjechoslowaakse oefening "DRUZHBA '76" plaatsvond, waaraan waarschijnlijk tot 22.000 man troepen deelnam (en welke niet werd aangekondigd). Vanuit een meer politiek oogpunt bezien, kan aan het feit dat buitenlandse militaire waarnemers op Sovjet grondgebied werden toegelaten, mogelijk enige verwachting verbonden worden voor het in de toekomst toelaten van waarnemers

in het kader van andere akkoorden. Hierbij kan primair gedacht worden aan de "Test-Ban Treaty" en in een latere fase aan deelnemers in het kader van een mogelijke MBFR overeenkomst. De oefening vond overigens niet alleen plaats in het Sovjet/Turkse grensgebied, doch eveneens in het Sovjet/Iraanse grensgebied.

Zoals bekend streeft de Sovjet-Unie, analoog aan de Europese CEVS, het houden van een soortgelijke conferentie voor Azië na.

Waarnemers bij de oefening "KAUKASUS"

BULGARIJE

Generaal Majoor KARAKACHONOV

Brigade Generaal KOVECHOV

Kolonel IVANOV

Militair Attaché

Plaatsvervangend Chef-
Staf Landstrijdkrachten
Ministerie van Defensie

GRIEKENLAND

Kolonel ROSSIS

Kolonel KOMBIVAKIS

Militair Attaché

Ministerie van Defensie

JOEGOSLAVIE

Brigade Generaal ZERKCHANOK

Brigade Generaal PAULESCHUTS

Kolonel LABAN

Commandant-Leger-District

Divisie-Commandant (?)

Militair Attaché

ROEMENIE

Brigade Generaal DINKOLESKI

Militair Attaché

TURKIJE

Brigade Generaal KAYA

Kolonel KARACAASLAN

Staf Landstrijdkrachten

Militair Attaché

Houding van de Oosteuropese waarnemers bij de oefening "KAUKASUS"

JOEGOSLAVEN

Onverschillig, welhaast niet geïnteresseerd. Maakten sarcastische en ongunstige opmerkingen over zowel de oefening als over de "touristische" aspecten.

BULGAREN

In het algemeen volgens Sovjet model. Zij gedroegen zich als gehoorzame Sovjet burgers.

Roemeense Militaire Attaché

Voelde zich geïsoleerd als gevolg van de afwezigheid van een Roemeense vertegenwoordiger maar ook vanwege de speciale positie die zijn land inneemt binnen het Sovjet-Blok. Bij elke toast, en dan duidelijk nerveus, beklemtoonde hij de onafhankelijkheid van zijn land.